HELGÅDALS NYTT

UTGITT AV HELGÅDAL IL

5. årgang 1976 Pris: Kr. 15.—

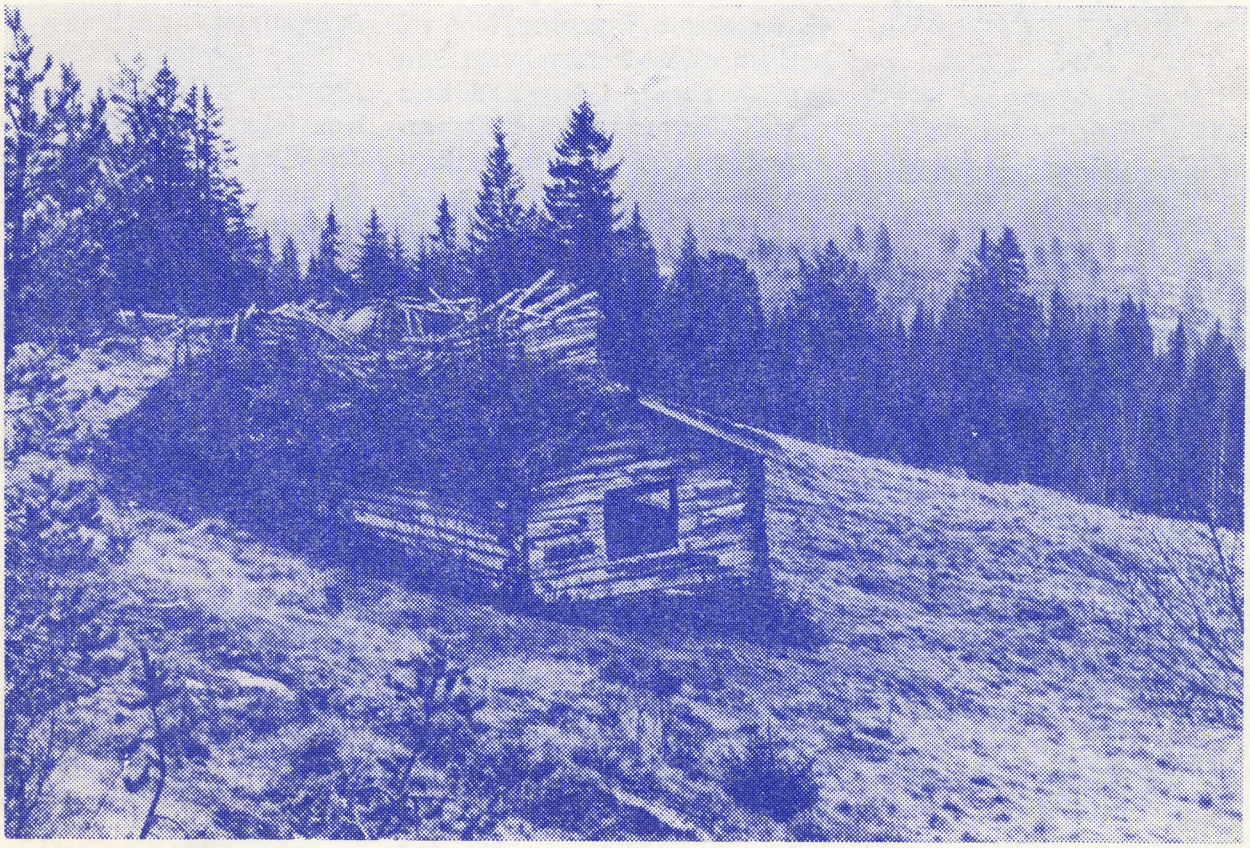

Dette er Tinsvollen slik den ligger i dag. Dessverre kom ikke restaureringsarbeidet i gang i 1976, men neste sommer skal det skje. Og da håper vi på full oppslutning fra alle som er interessert i å ta vare på noe av vår gamle kulturarv på det lokale plan.

Den enden av huset som er nærmest på bildet, kjelskjolet, er ennå i såpass forfatning at den kan restaureres ved å bygge inn noen nyere stokker nedenfra. Dermed kan vi bevare inskripsjoner og andre særegenheter som hører Tinsvollen til. Den bortre enden av huset, mastua, er derimot såpass oppråtna at det er liten hensikt i å reparere veggene. Derfor må den bare rives ned, så vil tømmer fra den gamle Volden skole bli brukt til en tro kopi av mastua slik den har vært.

Fjøset er enda mer forfallent, og om det lar seg gjøre å restaurere dette eller ikke, må avgjøres på et senere tidspunkt.

Helgådal idrettslag/restaureringskomiteen.

REDAKSJONEN:
Lasse Johnson sen.
Håvard Elnes
Arnt Kjesbu
Hans Rotmo
Johs. Overmo

Trykt i Verdal Boktrykkeri

AV INNHOLDET NEVNES:

Hvor fikk du navnet ditt fra?
*
Tjærebrenning i gammel tid
*
Sigrid Tanga og Mathiaskarane
*
Fra protokollen til U.L. Tor Foleson
*
Skjækerdalen
*
Med Ole i Flyktningerennet
*
Årets idrettsutøver
*
Reddet en tysk soldat mitt liv?
*
Mannen på Bringåsvollen
*
Billedstoff

Forord

Snart er igjen et år gått over i historien, og igjen har vi gleden av å presentere en ny utgave av «Helgådalsnytt», den femte i rekken. Ved å bla litt i de tidligere utgaver kan en gjøre seg forskjellige refleksjoner. Fra en spe begynnelse i 1972 med årgang nr. 1, en noe spinkel literatur, og frem til i år må en vel kunne si at avisa har gjennomgått en ganske vesentlig ansiktsløftning, kanskje særlig da fra første til annen årgang. Men også de senere årganger har vel hatt en stigende formkurve hva kvalitet angår, i hvertfall hvis en skal dømme ut fra etterspørsel og omsetning. Selv om kurven i det siste har flatet seg noe ut, og kanskje til en viss grad har stagnert, er det ikke dermed sagt at Helgådalsnytt ikke kan bli bedre.

Hva er så årsaken til en slik fremgang? En av årsakene finner vi sikkert i at de som steller med avisa har tilegnet seg noe erfaring når det gjelder stoffvalget. En oppdager etter hvert hvilket stoff som er av størst interesse for leserne, og en får også bedre teft for hvor slikt stoff finnes. Men den største fremgangen må vi kanskje finne i at det etter hvert er flere som har engasjert seg i avisa på forskjellige vis. Vi tenker her på de som bidrar med innlegg fra gammel og ny tid, fra egne opplevelser, eller med fortellinger og historier de har fra forgjengne generasjoner. Og så er det alle de som ikke ser seg istand til å komme med personlige innlegg, men som er mer enn villig til å fortelle alt de har opplevd og alt de har fått seg fortalt fra gammel tid. Vi må også få nevne billedstoffet. Vi får så og si aldri nei om vi spør om det finnes noen gamle bilder og om vi kan få se på dem. Gamle bilder kan være særdeles verdifulle for redaksjonen, og i det minste så er de en god kilde til å komme på talefot med folket. Vi kan få oss forevist et bilde fra en gammel nedlagt seter, og straks er samtalen i full gang. Det var her at budeia på setra en gang i slutten av 1800 tallet såg huldrefolket danse ute på vollen, eller kanskje til og med fikk snakke med dem når hun satte ut «sildråppåfatet» om høstkveldene.

Får vi et bilde av en gammel skogstue er det alltid historier som følger med: Her var det at den eller den snåsningen, namndalingen eller svensken kom dragsende med øks og sag, og kanskje et gammelt utslitt trekkspill, og at miljøet i koia fra den dag ble totalt forandret. Det ble mer liv i hele laget, men det kunne også få andre konsekvenser, f.eks. med kortspill, alkoholbruk og delvis slåsskamper på harde livet.

Slik går det an å drøse i timevis bare over et gammelt bilde.

Som sagt kan avisa sikkert bli bedre. Det vil bero en del på de som steller med den, men det vil i første rekke stå opp til lesernes interesse til å bistå med innlegg, billedstoff og ideer. Vi håper at årets utgave kan ha noe å gi for en hver smak, og at vi i kommende år kan få minst like god assistanse fra leserne som vi tidligere har fått.

Vi retter en hjertelig takk (og dette er ærlig ment) til alle som på et eller annet vis har vært oss behjelpelig med stoff og ideer til årets utgave. Også en varm takk til alle som har støttet oss økonomisk i form av annonser.

Så ønsker vi God jul og Godt nyttår til alle våre lesere.

TJÆREBRENNING

En hobbybetont ekstrainntekt i gamle dager

Av Lasse Johnson

Den beste veden fikk en av gamle furustubber og såkalt furugadd.

Det var vel helst i avsidesliggende utkantstrøk at brenning av tjære hadde noen utbredelse. Dette hadde forsåvidt to forskjellige årsaker. For det første var dette et meget arbeidskrevende og delvis hobbybetont arbeid som passet godt for folk i utkantene som ikke hadde så mye å bruke fritiden til. For det andre var råmaterialet furu, et nøysomt og hardført treslag som finnes fortrinnsvis i fjellstrøkene opp mot skoggrensa.

Forberedelsen til tjærebrenning foregikk så og si hele året. Sommer og høst var det å farte omkring i skog og fjell for å finne passende tyrived. Den beste veden fikk en av gamle furustubber og såkalt furugadd. Me nogså furustubber etter nyere hogster kunne være brukbare. Disse stubbene måtte en da på ett eller annet vis få opp av jorda. Det var ikke bare den overjordiske del som ble brukt, men også en god del av selve røttene som var under jorda. Som hjelpemiddel ble brukt øks, sag, spett og handspiker. Det var et hardt og tidskrevende arbeid.

Etter hvert ble det små lager av tyrived bort gjennom terrenget. Disse lagrene ble merket slik at de kunne finnes igjen etter at sneen var kommet. Vinters tid var det da å frakte veden hjem på kjelke. Da transporten foregikk for hånd måtte en passe godt på føret. Det måtte være skareføre og følgende måtte transporten foregå mye på nattider og grytidlig morgen på vårparten, før solen løste opp skaren. Avstandene til vedlagrene var ofte flere kilometer, og det var heller ikke så store lass de kunne trekke med seg på kjelken. Da det gikk med ganske mye tyrived til en slik mile kunne transporten foregå i ukevis før all veden var fraktet hjem. Når så dette var unnagjort ble det å gå løs på stubbene med sag og øks. Veden måtte opparbeides til fingertykke fliser som var 20-25 cm lange. Dette arbeidet tok meget lang tid, og her ble da benyttet en hver ledig stund. Etter at sneen hadde gått bort om våren var det så å sette mila i stand. Det ble gravet et hull i jorda som smalnet nedover som en trakt. Diameteren i bunnen kunne være en meter eller vel så det, mens den oppe i dagen kunne være både to og tre meter. I bunnen av hullet ble det lagt en spesiell kabbe av bjørk eller gran, nærmest en halvklovning som var uthullet som et trau. I den ene enden av kabben var det utskåret en liten renne i treet som til sist endte i et lite hull i utløpet.

Dette ble gjort for at tjæren skulle få renne ut. I dette hullet ble det satt en trepropp med spor i for bedre å kunne regulere trekken etter at mila var påtendt. Oppsamlingskoppen ble selvsagt plassert under dette hullet. Fra sidene i kabben og opp langs jordveggene ble det lagt blikkplater for at tjæren lettere skulle finne veien ned i kabben. Plasseringa av mila var den samme fra år til år. Det samme var tilfelle med trekabben, og denne ble etter hvert så innbarket av tjære at den råtnet aldri. Så var det da et møysommelig arbeide som begynte med å stable opp veden i mila. Dette måtte gjøres omhyggelig, og etter at jordhullet var fyllt med ved fortsatte stablingen videre oppover, for til slutt å ende i en spiss en meter eller vel så det over bakken. Når all veden omsider var stablet skulle den overjordiske delen dekkes med simplere ved. Denne besto av lange kabber eller halvklovninger som ble satt opp og ned og som dekket tyriveden helt. Hele anlegget såg til sist ut som en liten finngamme. I tillegg til alt dette måtte det være et anseelig lager av jordtorv som skulle brukes til å dempe varmen etter at mila var tendt.

Etter meget møye og stort besvær var da endelig mila ferdig til påtenning. Så var det dette med vær og vindforhold da. Mila kunne ikke påtennes uten at det var stille vær, og dette måtte helst stå seg over en to-tre dager. Ble det for mye vind kunne det lett gå galt, i og med at hele mila tok fyr og tjæren brendte opp. Selve påtenningen foregikk fra utsiden, i og med at ytterveden blå påtent rundt om. Når så

varmen hadde fått skikkelig tak, slik at ytterveden for det meste hadde brendt opp var det å legge på torven. Dette ble gjort for å kvele varmen utvendig, og samtidig få presset den innover for dermed å få presset tjæren ut av veden og ned i kabben. Utbrenningen av en slik mile tok gjerne både to og tre dager, og det måtte holdes vakt hele tiden. Etter hvert som torven ble uttørket kunne plutselig varmen slå ut igjen, og da var det fortest mulig å legge på ny torv for igjen å få dempet varmen. Under utbrenningen av en slik mile var det ofte oppmøtt en del tilskuere fra nabolaget. Dette var deres form for teaterforestilling, og det kunne også forekomme at det vanket en og annen «svartkopp» i laget slik at stemningen var på topp i den stille vårnatta.

Etter hvert som det ble varmere i mila ble tjæren presset ut av veden og ned i kabben. Det første som kom i beholderen var såkalt tjærelaug. Dette var en gulblank veske som ble fraskilt tjæren, men den ble også tatt godt vare på. Dette var et etterspurt salgsprodukt som ble brukt til medisin både innvendig og utvendig. Det var i gamle dager et anerkjent middel mot brystsykdom, og eldre folk i dag vet om flere tilfeller der vedkommende er blitt helbredet etter å ha drukket tjærelaug. Til utvortes bruk var det først og fremst brukt som middel mot eksem og andre hudsykdommer. Etter at tjærelaugen var utskildt, gjerne en 3-4 liter kom så selve hovedproduktet. Av en bra mile kunne en få ut helt opp til 400 kg tjære. Denne ble solgt til forskjellig anvendelse ut over bygda. Det skulle være til båter, til forskjellig gårds- og skogsredskaper, til seletøy, skosmurning osv. Det ble også brukt endel til skismurning, som da ble blandet med forskjellige andre indegrienser, som f.eks. gamle gramofonplater, utslitte gummislanger og gummistøvler m.m.

Suksessen i skisporet var nok den gang like mye betinget av vedkommendes evne til å lage en god smurning som av teknikk og utholdenhet. Når så all tjæren var utbrendt måtte mila slukkes. Det som var igjen av tyriveden ble også tatt vare på. Dette var da hovedsakelig trekull, hvilket ble solgt til bruk i gårdssmiene rundt om i bygda til en pris av kr. 1,—, en krone pr. sekk. Prisen på tjære var i førkrigsårene ca. kr. 1,— pr. kg. Var en riktig iherdig kunne en også greie to slike miler for året, men da måtte en selvsagt være flere om oppdraget.

Etter hva jeg forstår av eldre folk jeg har snakket med i Helgådalen var tjæebrenning et særdeles interessant arbeid, samtidig som det var en fin hobby som gav ganske mange kjærkomne ekstraslanter i en ellers slunken pengepung.

Tjærebrenning har vært alminnelig i utkantstrøk helt fram til utgangen av siste verdenskrig. Etter denne tid har det nok ikke vært lønnsomt å satse på slik hjemmeindustri, men en gang i svundne dager har det sikkert hatt en god del å bety for avsidesliggende utkantstrøk.

Kom til oss med deres bil

Vi yter fagmessig service

Holmens Servisenter

7650 Verdal

A/S Værdalsbruket

7660 VUKU

A/S ELAS

TRÅDVAREFABRIKK — INDUSTRIOMRÅDET

Tlf. 78 661

Hvor fikk du navnet ditt fra?

Av Svein Haugan

Hærfossen i dag.

Etter Hærfossens gjennombrudd i året 1893, har det eldgamle fosseleiet ligget dødt og uten vannføring. Men navnet Hærfossen lever, og på grunn av de spesielle hendelser der, så vil navnet leve videre og bli husket. Hva betyr så dette navnet? Sisteleddet, foss, er greit. Det har fulgt menneskene fra gammelnorsk og betyr vannfall, «brat nedstyrtende Vandstrøm» skriver Ivar Aasen. Førsteleddet i navnet, **her** eller **hær**, er det vanskeligere å gi fullgod forklaring på.

Da Gerhard Schønning (1722-1780, historikker, rektor ved Trondhjems katedralskole) besøkte Verdal i 1770 åra, gikk Hærfossen enda med full vannføring. Schønning skriver følgende: «1/2 mil østen for Vukku ligger den Gaard Flyom: men ingen veed at berette, at her stået en Kirke, hvorom jeg har etterforskede, i Anledning, af en Flygom-Kirke, i hvilken St. Olufs Legeme siges, af de Svenske, at være indsat. Straks oven for Gaarden Flyom er en Foss, kaldet Her-Fossen».

I en fotnote i Schønnings bok heter det at denne berettning maa henføres til Flöan Kirke i Stjørdalen.

Dette at Schønning nevner Hærfossen i denne samenheng, må vel kunne tøyes dit at han så en forbindelse mellom «St. Olufs» virksomhet i Verdal i 1030 og navnet på denne fossen. Om ikke Schønning trodde på en slik forbindelse, så må vi kanskje kunne tro at han vurderte en slik samenheng.

De fleste historieskrivere, fra Snorre Sturlason og fram til i dag, tenker seg at kongshæren rykket fram fra Sul til Stiklestad på søndre side av Verdalselva. Ja Snorre tror øyensynlig at Sul og Stiklestad lå på samme side av elva.

Ole Lerseth, født på Leiset 1878, døde i Trondheim 1966, skrev for mange år siden en artikkel i en av Trondheimsavisene, der han framla en teori om at kongshæren gikk fra Sul og over til Helgådalen, og derfra videre ned til Stiklestad. Han nevner navnet Stavlunden ved Kulslia, og setter dette i forbindelse med den forsvunne gården Stav i Verdal. Som kjent mønstret kongen hæren sin på Stavmyrene.

Det kunne ha vært interessangt og kjærkomment å kunne koble førsteleddet i navnet Hærfossen til disse store historiske hendelser, men det er dessverre neppe mulig.

Når en kjenner til at elva Malsåa, som renner ut i Helgåa noen få kilometer ovenfor Hærfossen, — har sitt utspring fra Vettringen og Fiskeløsningen øst for Hærvola, blir det naturlig å lete etter et felles opphav til førsteleddene i navnene Hærfossen og Hærvola. Den som har fordypet seg i Norske Gaardnavne av Oluf Rygh, og andre lignende kilder, vet hvor fort navnegranskerne kommer over på elve og bekkenavn når de skal forklare gamle uforståelige navn, Gjevnfør Verdalsboka: «Det går en bekk ved gården».

Vi, fotfolket, smiler litt i vår uvidenhet over dette, og vi mener vel at ekspertene tyr til slike «knep» når de ikke finner en annen rimelig forklaring på navn.

Hva sier så «videnskapen» om navnet Hærfossen? Norsk Stadnamnleksikon av Jörn Sandnes og Ola Stemshaug, (Det Norske Samlaget 1976) har ikke med dette navnet som oppslagsord i leksikonet, men vi får forklart førsteleddet gjennom andre navn. Det blir gitt mange forklaringer, men førsteleddet **her** eller **hær** er ikke fuldt tolket.

Under **Herberg**, gård og poststed ved Gjøvik, får vi vite at O. Rygh mener at dette navnet kan skrive seg fra bekkenavnet **Hæra**, som betyr «den gråfarga». En annen tror førsteleddet **her** er **heri**, som betyr hare. Under **Hernes** blir det opplyst at førsteleddet er «gissa på plantenavnet **hære**», som er det samme som finnskjegg eller finntopp. **Hernes** på Frosta tror en kommer av det gammelnorske **herr** som betyr folkemengde, flokk krigere, mens det samme navn i Sør Odal sjuler et tapt elvenavn **Hæra**, den grå elva.

Ja så står det opp til oss fotfolket å fordøye de vises tale. Her er det mange mulige løsnin-

Sigrid Tanga, Mattiaskaran

og anna folk oppmed Kjesbuvatnet i gamle dager

Av Per Brønstad

I dag er det folka i Skavdalen og Kjesbua som representerer dei fastbuande oppmed Kjesbuvatnet. Før i tida var busetnaden meir omfattande. Eldre folk fortel at det var hus ute i Slangneset i vestenden av vatnet, like eins har det vori hus i Gammelenget, 2—3 km aust for Kjesbua. Skavdalen var seter for Austhellan og Mehellan, og på Hervollen, no eit jordstykke i Kjesbua, hadde Hallem seter.

Tangen var husmannsplass under Kluken (på 1700-talet iallfall), og på tangane vest for Kjesbua budde det og folk — meir om desse seinare.

Husa på Kjesbugarden låg før i tida ca. 150 m lenger vest. Ein kan framleis tydeleg sjå dei gamle hustuftene. For noen år sia oppdaga Ola Brønstad ein utplanert skråveg i terrenget litt lenger vest. Dette har truleg vori veg frå den gamle garden ned til båtplassen ved vatnet.

ger tilstede. Har så Hærfossen og kanskje Hærvola fått sine navn etter Olav Digre eller en annen hærfører som i svunne tider dro ned gjennom dalen? Eller er det kanskje gråfarven som her har satt sitt stempel? Det er også en mulighet for at en vettskremt hare en gang i tiden har kommet hoppende med navna, eller er det planten finnskjegg vi her finner røttene av? Ingen kan vel i dag si dette med sikkerhet. Det må bli gjettinger, og skal jeg gjette, så vil elva eller bekkenavnet Hæra komme langt opp på lista, — selv om en ser bort fra gråfargen som kom etter 1893.

Fosseleiet ligger der enda, med tydelig merker etter det som har vederfart det i uminnelige tider. Men det nytter ikke å spørre den om hvor den har fått navnet sitt fra. Den tier, i dobbel betydning. Hærvola ligger også der, som et vern mot nordatrekken. Den vil heller ikke gi deg noe svar. Den smiler bare lurt i kveldssola.

(Kildehenvisning:

G. Schønning: Reise gjennem en deel af Norge.

A. Hellend: Nordre Trondhjems Amt.

Musum: Verdalsboka.

Jørn Sandnes/Ola Stemshaug: Norsk Stadnamnleksikon.)

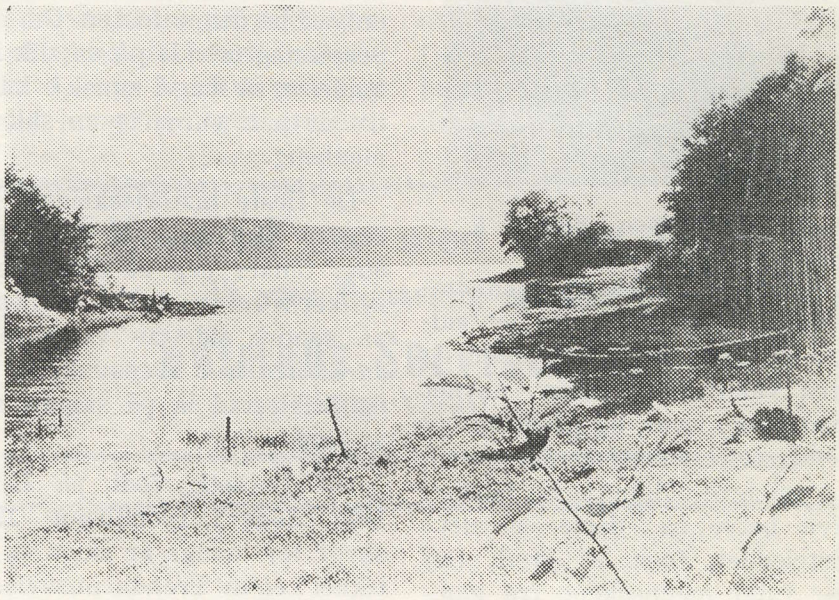

Idyll ved Kjesbuvatnet.

Kjesbua i dag. I tillegg til husa som vises på bildet, har garden hatt eige tørkhus og eiga kvern.

Før bufolket slo seg ned ved vatnet var det fangstfolka som rådde grunnen, men jakt og fiske vart sjølsagt viktig attåtnæring for dei fastbuande og. Det fins fleire dyregraver rundt Kjesbuvatnet, og det er og funn som vitner om denne tida. Under vårronnarbeid vart det funni ein rund, noe flatklemd stein i Kjesbua. Teikningar og fotografi vart sendt til Universitetets Oldsakssamling, og ekspertane der meiner det er ei slags steinkølle.

Morfar, Arnt Kjesbu, fortalte fleire historier om folket rundt vatnet «gammelt atet», og han hadde dei i munnleg tradisjon frå foreldra sine.

På ein tange vest for garden budde det to karar — det var visst drengkallar — som dei kalla Mattiaskarane. Dei hadde sett opp ei koie der og livberga seg av jakt og fiske. Forholda mellom Kjesbufolket og Mattiskarane var ikkje det beste. Kjesbufolket ville ikkje ha naboar like innpå seg og dermed konkurrentar om jakt- og fiskeområda. Ein gong tente dei på husa til fangstfolka, men om dei med dette vart kvitt dei, fortel ikkje historia noe om.

I Ulvillelva var det stor verksemd med kvernbruk, vømmølstamperi o.l., og dei som dreiv med dette hadde felles dam oppmed Kjesbuvatnet. Denne oppdemminga likte ikkje Kjesbufolket, ho forstyrra fisket i bekkar og elver og dei mista dyrkajord.

Ein gong var det noen kallar frå Leksdalen som kom nedi Ulvilla for å mala. Mølnaren spurte om dei hadde sett noe til dammen oppmed Kjesbuvatnet. Dei svara då at dei hadde sett noen kolrestar der dammen hadde vori. Det var Kjesbufolket som hadde gjort «kort prosess» og tent på dammen.

Jakt og fiske, og særlig elvefiske og lystring gav gode tilskott til matauken. Morfar fortale at det vart bygd ein dam eller sperring oppi Rolla slik at fisken ikkje kunne gå så langt opp og austover.

På Tangen var det og fastbuande folk, og mest kjent er vel Sigrid Tangen, eller Sigrid Tanga som det blir på Verdalsdativ. Om dette kvinnfolket har det gått mange historier, men vi kan ikkje ta med alle her. Sigrid dreiv med heimbrenning i stor stil i den vesle stua si. Lensmannen hadde nok mistanke, men det var vanskelig å få ram på henne. Sigrid hadde vidt utsyn frå stueglaset sitt og såg lensmannsskyssen når han kom over isen eller på vatnet, og ho fekk gøymt utstyret i tide.

Men ein gong greidde likevel lensmannen å lure Sigrid. I staden for å komma etter isen, kjørte han skogleies slik at han nærmast kom bakvegen til tangen, og denne gongen tok han Sigrid på fersk gjerning. Men det gjekk ikkje lang tid før Sigrid hadde nytt apparat og produksjonen var i gang att.

Det blir og fortalt at Sigrid drap mannen sin ved å stikke ei stoppenål i hjarta på han.

*

Men tidene har forandra seg. I dag er det hyttefolket som utgjer fleirtalet oppmed Kjesbuvatnet. Dessverre fekk oppdemminga av vatnet uheldige følgjer både for sjølve vatnet og landskapet rundt. Før gjekk jordene i Skavdalen, Kjesbua og på Tangen slakt utover heilt ned i fjæra. Frå Furumyra og fram til stamnen rann det ei smal elv i slake svingar. Oppdemminga førte til erosjon, utrasing og stygge leirmelar i kanten av dyrkajorda. Vatnet vart leirgrått, og fisken har i mange år vori av dårleg kvalitet. Det siste kan vel ha fleire grunnar. Men storfisk fins framleis i vatnet. Så seint som i 1967 fekk Arnt og Bård Brønstad ein rugg på 3,5 kg nedafor Kjesbua, og det har og dei siste åra vorti dregi opp fisk på 2-3 kg med jamne mellomrom.

Verdal Blomsterforretning og Gravferdsbyrå
Tlf. 78 311
Blomsterbutikken
LEVANGER
Tlf. 82 239
INNEH. ODDVAR HAUGAN

B. T. B. SENTERET
Innehaver: Arne H. Johansen
7651 Verdal
LADA — MOSKVITCH — VOLGA
CAMPINGVOGNER — VAREHENGERE

Utdrag av møteprotokollen til ungdomslaget „Tor Foleson"

Redigert av Håvard Elnes

Ingeborg Anna Åkran og Jon Ågesen. Bildet tatt ca. 1915

At det i året 1898 ble stiftet et ungdomslag i Helgådalen med navnet «Tor Foleson», er det få som har kjennskap til. U.L. «Tor Foleson» var etter alt å dømme forløperen til dagens ungdomslag i Bjartkretsen, U.L. «Vårvon». Navnet ble forandret på grunn av en protest fra ungdomslaget i Sjøbygda med samme navn, en protest som ble sendt til lagets styre like etter stiftelsen. Men når navnet er blitt forandret er noe uklart.

Alf Åkervold har fortalt at da han var formann i U.L. «Vårvon» i 1930-åra, fulgte det med lagets protokoll det gamle U.L. «Tor Foleson»'s handskrevne avis «Merket», som inneholdt mye interessant og verdifullt stoff.

Åkervold mener at protokollen med eksemplarne av «Merket» skal finnes et eller annet sted i Helgådalen. Redaksjonskomiteen til Helgådals-Nytt er takknemlig om det er noen som kan gi opplysninger som kan føre til oppdagelse av disse gamle skriftene. Takknemlig er Red.kom. også overfor Ivar Berg, Vinne, som gav oss den første møteprotokollen fra U.L. «Tor Foleson»'s første år.

Forhandlinger i ungdomslaget Tor Foleson, nedtegnet i utdrag

Ved Peder O. Mæhlen (sekretær)

Aar 1898 den 13. de mars holdtes møde paa Bjertum sammenkaldt for bl.a. at drøfte et forslag til lov for et ungdomslag i Helgådalen. Dette forslag var udarbeidet af en komite paa tre medlemmer, som dertil var valgt paa et massemøde i sagens anledning den 13. de februar næstfør.

Loven som den blev vedtaget er saalydende:

§ 1.

Lagets hovedformaal er at vække ungdommens sans for det, som er godt og ædelt, og blandt den at søge udviklet tanke og talefærdighed samt færdigheden til at udtrykke sine tanker skriftlig. Dette vil man arbeide paa ved foredrag, diskusjon, oplæsning og samtale, — kort med alle gode midler, der staar til raadighed.

§ 2.

Lagets navn er «Tor Foleson», det benævnes lag, ikke forening.

§ 3.

Laget vælget et styre, der bestaar af fire medlemmer, nemlig formand, næstformand, kasserer og sekretær. Samtlige disse kaares ved særskilt valg og fungerer i seks maaneder.

§ 4.

Formanden sammenkalder og leder mødene saavel i laget som inden styret, anviser regninger

Fra venstre: Ole Bjartan, Iver Bjartan, Odin Åkervold og Helene Olsen.

og er forøvrigt den, som representerer laget.

b). Næstformanden har at være formanden behjælpelig samt i formandens forfald helt at udføre dennes pligter.

c). Kassereren indkasserer alle de lagets kasse tilflydende indtægter samt efter anvisning af formanden at udbetale de udgifter, som paahviler laget. Over de af ham forvaltede midler har han at aflægge regnskab.

d). Sekretæren fører medlemsfortegnelse og nedskriver alle vigtigere beslutninger, resolutioner, valg etc. inden laget samt er formanden behjælpelig i dennes forretninger. I formandens forfald er han næstformand.

§ 5.

Det paaligger styret at ordne alle lagets inliggender, paase at orden overholdes ved alle sammenkomster inden laget samt føre opsyn med, at ingen usømmelige skriverier indtages i lagets avis.

§ 6.

Laget har en haandskreven avis, som redigeres af en dertil valgt redaktør, der fungerer indtil han har redigeret tre nummere. Redaktøren er ansvarlig for avisens indhold samt for, at den udgjør mindst en tætskreven storarkside. Han er derhos forpligtet til at hemmeligholde navnene paa anonyme inseraters forfattere. Avisen må ikke udlånes.

Medlemmer og stemmeberettigede i laget er de, som foruden at underkaste sig lagets love i rette tid betaler den fastsatte kontingent.

§ 8.

Alle medlemmer erlægger en kontingent af kr. 0,30 pr. halvaar, hvilken kontingent betales forskudsvis.

For særegne tilfælde kan styret antage medlemmer ogsaa uden kontingent. Optagelse at æresmedlemmer afgjøres af lagets generalforsamling.

§ 9.

Det paaligger ethvert medlem efter bedste ævne at virke for lagets trivsel og fremgang.

§ 10.

Medlemmerne har at underkaste sig styrets foranstaltninger til ordenens opprætholdelse i møderne, samt at optræde sømmelig saavel i gebærder som tale.

Hvis nogen trods den fungerende formands tre gange gjentagne formaning ikke tager sig denne ad notam udvises han af mødet. I graverende tilfælde kan udvisning ske ogsaa uden forudgaaende formaning.

§ 11.

Adgang til lagets sammenkomster har som regel kun medlemmerne. Udenforstaaende kan i en rimelig udstrækning erholde adgang ved et medlem. Berusede personer tilstedes ikke adgang.

§ 12.

Møder holdes i regelen to gange maanedlig og paa samme sted, dog efter nærmere bestemmelse af styret.

§ 13.

Overtrædelse af de i denne lov givne bestemmelser straffes med udelukkelse af laget. Styret afgjør, om dette allerede skal ske ved første gangs forseelse eller senere — indtil ved tredje gangs.

§ 14.

Enhver, der indmelder sig i laget, har derved underskrevet denne lov, der er at betragte som en kontrakt mellem hvert enkelt medlem og laget som helhed betragtet, saaledes at medlemmerne er kontraktmæssig bundne til den, indtil de atter er udmeldt.

§ 15.

Til at foretage forandringer i nærværende lov udkræves at mindst to tredjedele af lagets medlemmer er tilstede. Deres beslutninger vedtages med simpelt

Martinus Åkervold

Født i 1851 på plassen Tangen (under Kluken vestre) ved Kjesbuvatnet av foreldre Ingeborg Anna (Mælen) og Ola. Familien flyttet fra Tangen til Åkervolden i 1852. Martinus blev gift med Serianna Bjertum. De hadde to sønner, Ole og Odin. Martinus omkom ved tømmerfløyting i Holmsklypa innafor Kulstaddalen den 18. mai 1901. Fossen kalles i dag for «Martinusfossen».

Første del af § 8 blev vedtaget mod 2 st., der stemte for et af M. Aakervold fremsat forslag om at sætte kontingenten til 20 øre. Det oprinnelige forslags § 13 lød saaledes:

«Overtrædelse af de i denne lov givne bestemmelser straffes med en mulkt, hvis størrelse for hvert enkelt tilfælde bestemmes af styret, dog maa den under ingen omstendighed være mindre end kr. 0,50. I gjentagelsestilfælde straffes med mulkt eller udvisning af laget.»

Denne § i forslaget fik mange stemmer men oppnaadde ikke flertal. Likedan gik det med indstillingens § 15, der var saalydende:

«Forandringer i nærværende lov kræver 2/3 flertal.»

De andre paragrafene i loven vedtoges enstemmig.

Under behandling af lovens forskjellige paragrafer blev forsamlingen af ordstyreren gjentagne gange opfordet til at fremkomme med andre forslag og fremkomme med kritik over formen af paragraferne. I diskussionen om kontingenten nævnte han saaledes til æks., at man kunde fremsætte forslag om «25 øre, 24 øre eller, om man vilde 24 1/2».

Derefter oplæste ordstyreren prøvenummer af lagets avis, der var redigert af den til lovens udarbeidelse nedsatt komite. Men før han begynte oplæsningen takkede han paa lagets vegne de herrer, som havde vist den velvilje uopfordret at udgive en avis til mødet. Han bemerkede tillige at avisen var kaldt «Merket», da Tor Foleson kun i forbindelse med merket og den historiske skikkelse, som vækker begeistring hos os. Denne bemerkning om avisens navn vedtoges stiltiende af forsamlingen.

Efter en lille pause oplæste P. O. Mæhlen et par morsomme smaastubber, hvorefter man gik til valg paa styre for første halvaar.

I laget var indmeldt 19 medlemmer, hvoraf dog ikke alle var tilstede ved valget. Til styre valgtes følgende:

Formand: K. Kvalstad 9 st.

Næstformand: J. Flaatedal 9 st. Kasserer Ingeborg Anna Åkran med 4 st. efter lodtrækning med B. Skansmo, der ogsaa havde 4 st. Sekretær B. Skansmo 6 st.

Derefter valgtes til redaktør P. O. Mæhlen med 11 st.

Den nyvalgte formand nævnte det uheldige i, at man havde valgt ham til formand, da han ifølge sin stilling var nødt til at udeblive fra en større del af møderne, hvorefter han indtil videre overdrog sin funktion til næstformanden. Denne udtalte derpaa sin beklagelse over formandens eventuelle udeblivelse fra møderne, til hvilken udtalelse forsamlingen enstemmig sluttede sig. Formanden opfordrede ungdommen til sammenslutning og bad dem til møderne at medbringe Seips visebog, saa man kunde afsynge en sang ved leilighed. Ordstyreren foreslog nu, at man før mødet hævedes afsang en sang, som alle kunde deltage i, hvorefter første vers af «Ja vi elsker» blev afsunget staaende. Redaktøren opfordrede forsamlingen til ved uddelingen af milde gaver ogsaa at huske paa «Merket» hvorpaa det til kl. 2 berammede møde blev hævet 20 minutter før kl. 10.—.

MØDET 17 de APRIL 1898

Sek. B. Skansmo

Mødet ledede af formanden, redaktøren var fraværende, men havde lovligt forfald, og i hans sted fungerede Flåttedal med hensyn til oplesning af avisen.

Forhandlingene begjynte med at sekretæren refererede forhandlingene fra forrige møde. Derpå gives ordet til den fungerende redaktør for oplæsning af avisen.

Formanden framlagde fra 17 de mai festkomiteen forslag til program for festen. Dette blev med undtagelse af siste punktum, nemlig 2 timer dans tilslut, enstemig vedlaget.

Med hensyn til sidste punktum optog Flaaterdal kommiteminoritetens hovedpunkt, og fremholdt at festen derved kunde komme til at tabe noget af den tillid den ellers vilde komme til at få. Af andre fremholtes derimot nødvendigheten af dans, for-

at sikre sig ungdommer, ellers vilde den komme til at søge didhen, hvor anledning gaves til dans, og endelig, hvis det skulde være nogen som slet ikke vilde overvære den, saa var det anledning at faa gaa sin vei, thi man havde da nydet altsammen undtagen dans.

Sidste bestemmelse blev endeligt også vedlaget mod 3 st. Formanden gjorde da opmerksom paa at, hvis det var nogen, som endnu ikke var medlem af laget, saa var det andledning til at tegne sig.

Efterat enkelte havde efterkommet oppfordringen foretages valg på redaktør for neste 3 nummer, og hvortil lærer Mork blev valgt.

Formanden oplyste at ifølge bekjentgjørelsen i «Nordenfjelsk tidende» skulde der afholdes et møde paa Levanger til drøftelse af hvorvidt de 2 folkehøiskoler her i amtet skulde sammenslaaes til en, og henlegges til et bestemt sted.

Det var i den andledning henstillet til samtlige ungdomslag at udtale sig herom, og måtte da altsaa vælge en deputeret, som kunde reise did og representere laget.

Dette blev enstemig bifald, ligesom forslag om at vælge en suppleant i fald førstnævnte kunde vare forfald.

Som deputeres valgtes Kvalstad og suppleant Mælen.

Formanden oplyste at han hade faaet skrivelser fra et ungdomslag i Sjøbygden, hvori dem beskyldte os for at have taget deres navn. Hvortil mente formanden, at dem ingen ret havde til at fornerme os navnet selvom dem havde taget det i brug før os, men at vi af høflighets hensyn kunde forandre vores navn fra «Foleson til Folesøn».

Dette forslag blev enstemmigt vedtaget.

Tilslutt opleste Flaattedal et lidet stykke af ungdomsbladet «Breidablik», hvorefter man berammede næste møde til 1ste Mai.

MØDET 1ste MAI 1898

Mødet ledede for det første af næstformanden. Senere kom ogsaa formanden som da overtog ledelsen.

Kassereren var fraværende uden forfald. Forhandlingene begynte med at redaktøren gaves ordet til opslutning af en innholdsrig avis.

Formanden oppfordrede da P. Mælen til at innlede til oppsætte diskutionsemne «bygdeskikka».

Ordlederen gjorde da en forespørgsel om hvilken skikk man skal tage fat paa, hvortil foresloges «kjikninger» hvilket blev vedlaget.

Efter indledningen samt nogle bemerkninger af formanden blev man enige om at den måtte betragtes, som en uskikk, den måtte fjernes, hvilket efter manges mening ikke var så vanskeligt, da det var en mindre indgrod skik.

Som næste skik tages «bygdasladder». Efter endel utalelser fra enkelte hald som intet videre motagelse fik, blev man enig om at dele forsamlingen i 2 som forsvarer for om muligt at faa sagen belyst fra alle sider.

Efter en times diskution hævedes sagen unden videre resultat.

Derpaa forutage endel indkasering af resterende kontingent, hvorefter K. Kvalstad indledede sit for en til oppsatt diskutionsemne. «Hvad er det største i verden». hvilket foranlediget adskiligt diskution og stor motsætning i anskuelse lagdes for dagen.

Bernt Elnes (Skansmo)

Som diskutionsemne til næste møde blev efter forslag af Inger Kulsli opsat «dansen».

Næste møde blev man enig om at beramme paa 17de maifesten.

Efter afsyngelsen af en sang hævedes mødet ved 8 tiden.

MØDET 29/de MAI 1898

Mødet ledede af formanden. Forhandlingen begynte med at sekretæren refererede forhandlingerne fra forrige møde hvorefter gaves ordet til oplæsning af avisen.

Formanden fremsatte forslag om forandring af tiden for lagets møder nemlig fra fjortendagligt til månetligt, hvilket efter en sunn debat vedtages.

Man tog derpaa fat paa det af I. Kulsli opsatte diskutionsemne «dansen».

Opstifteren opfordres til at indlede sit emne, hvilket han endelig ogsaa efterkom. Efter nogle udtalelser fra enkelte hold hævedes diskutionen uden videre resultat.

Derpaa foretoges valg paa redaktør for næste 3 nummer af «Merket» hvortil P. Mælen blev valgt.

Formanden bragte nu på bane det før fremholdte ønske om en ungdomsfest, samt om man skulde inbyde.
«Vuku Ungdomslag». Dette syntes at vinne almindelig tilslut-

ning hvad fester og indbygelsen angik. Med hensyn til stedet derimot var det delte meninger.

Det blev fremholdt at man for at lette «Vuku Ungdomslag» med hensyn til veien burde flytte festen lengere ned med det for tiden leide lokale. Dette indrømmedes af endel, hvorimod andre fremholdt vanskeligheten af at opdrive hus for indbydelse, ligesom man ogsaa trodde, at dem fra Vuku ikke vilde tage veien saa meget i betrakning, dersom de eller agtet at komme.

Man blev derfor enig om at arangere festen paa lagets lokale. Derpaa foretoges valg paa festkomite, hvortil K. Kvalstad, P. Mælen, I. Aakran og G. Nordnes blev valgt.

Næste møde blir man af forsjellige grunder enig om at beramme på 3 uger fra da af, nemlig 19de juni.

MØDE 16de JULI 1899
Sek. Gustav Helmo

Formannen styrt møte. Ellers var alle dei høye herrarne i styret tilstades. Men bladstyraren hadde ikkje med seg avisi, enten det var noko ugreie i prentemaskina, eller korleis det var er ikkje godt aa segja.

Formannen fortalte so utfallet av valget paa fyre møte. So byrja han eit gildt foredrag um ungdomssaki, men so vart han avbroten av ein full person. Sidan heldt han fram. Anton Moen les eit gildt stykke um kjærleik. Julie Kolstad møtte ikkje upp. So las formannen tvo stykker, eit morosamt og eit alvorligt. Det var meningi at der paa dette møte skulde gjeras umskipling med bladstyret soleis at ein bladstyrar vart vald for kvart nommer av bladet. Men dette vart det ikkje noko av daa det ikkje var sopass mange samla.

Til aa lesa paa neste møte vart vald Johannes Kulsli og Hanna Helgås. Tilslut sang me. Noko møte vart ikkje bestemt, daa det no vart høyonna.

MØDE 5.de OKTOBER 1899
Sek. Anders Ottermo

Formannen styra møte. Nestformannen, bladstyraren og sekretæren var tilstades, men kasseraren var burte. Bladstyraren hadde ikkje med nokon avis, fordi ingen hadde sent inn noko stykke.

Formannen helt ein gild tale angaaende landsmåle og bliksalmerne som brug til kyrkjesalmer.

Formannen foreslog diskusjon, men det vart det intet av, for alle var enige med taleren.

Til at lesa ved neste møde vart vald Aneus Helmo og Julie Kolstad. Til sekretær vart Anders Ottermo valt.

MØDE 25.de MARTS 1900
Sek. Anders Ottermo

Møte vart opna med ein salme av Seips visebok. Deretter les formannen up eit stykje av Haugtussa. So vart det ei pause, men ret som det var so les ho Karoline Alnes up eit stykje or Heimhug inn bygda skik. Deretter var det Ole Julnæs sin tur, men han var der ikkje. Aneus Helmo les up eit intresant stykje or Syttende mai.

Alle medlemmer av styret var tilstades sonær som kasseraren var borte. Til at lesa ved næste møte, som skal være den 12. april, vart Hansine Aagesen og Ole Julnæs. So vart bestemt at Ole Helgaas skulde indlede eit diskusionsemna paa næste møde. Tilslut vart det avsjunget ein song.

MØDE 12.de APRIL 1900
Sek. Anders Ottermo

Formannen styra møte. Bladstyraren var burte som sevanleg, men elles var alle dei høge herrar i styret tilstades. Ole Helgaas innledde eit diskussionsemne um bygdasladder. Lars Bjertum vart valt til ordstyrar.

Styrer og komiteer i U.L. Tor Foleson fra 13/3 1898 til 9/12 1900:

13/3 1898:
Formann: K. Kvalstad.
Nestformann: J. Flåttedal.
Kasserer: Ingeborg Anna Aakran
Sekretær: Bernt Skansmo.
Redaktør: Peder O. Mæhlen.

7/4 1898:
Festkomite til at ordne 17. maifesten:
Helene Olsen, Inger Bengtson, K. Kvalstad, P. O. Mæhlen.

17/4 1898:
Ny redaktør for neste 3 nummer av «Merket»: lærer Mork.

29/5 1898:
Ny redaktør: P. O. Mæhlen.
Festkomite ungdomsfest:
K. Kvalstad, Ingeborg Anna Aakran, P. O. Mæhlen, G. Nordnes.

24/7 1898:
Formann: J. Flåttedal.
Nestformann: Johannes Mæhlen.
Sekretær: Bernt Skansmo.
Kasserer: Ole Helgaas.
Redaktør: Johs. Mæhlen med Ole Helgaas og Gustav Helmo.

2/7 1899:
Formann: Mikal Kluken.
Nestformann: Johannes Mæhlen.
Sekretær: Gustav Helmo.
Kasserer: Ole Helgaas.
Bladstyrar: Hansine Elnes.

8/10 1899:
Formann: Sjur Dale.
Bladstyrar: Bernt Skansmo.

5/11 1899:
Sekretær: Anders Ottermo.

4/7 1900:
Formann: Lars Bjertum.
Bladstyrar: Ingeborg Anna Aakran.

En kort omtale av disse personene:

K. (Konrad) Kvalstad. Lagets første formann. Lærer i Volden, Bjartan, Kleppen og Vera.

Kvalstad var vestlending.

J. Flåttedal. Tollbetjent ved Helgådalens Toldstation ved Skjækerfossen. Bodde på et loft hos Rasmus Slipern.

Ingeborg Anna Aakran. Født 1879, død 1937. Datter av Pauline og Elias Aakran. Gift med Jon Ågesen. Hun var meget interessert i lagsarbeid.

Peder O. Mæhlen. (1863-1943). Født i Vera, kom til Mæhlen som gutt. Gårdbruker på Mæhlen, men mest kjent som Helgådalsdikteren. En foregangsmann på mange områder, med rike evner og kunnskaper som han dessverre ikke fikk utnytte.

Helene Olsen. Lærerinne i Volden og Bjartan ca. 1895—1920. Frøken Olsen var fra Hemne.

Inger Bengtsen. (1881—1972). Datter av Ingeborg Anna og Gøran B. Gift med lærer Johannes Kulsli.

Mikal Klukken. Sønn til lærer Johs. Klukken. M. var selv lærer i Sjøbygda i mange år.

Ole Helgaas (Skjækermo). Gårdbruker på Skjækermoen. Medlem av herredstyret. Var i besittelse av gode talegaver, og mer interessert i bøkene enn plogen. Gift med Hansine (Elnes) Ågesen.

Toralv Slipern. Student og orgelbygger. Sønn av Erikke og Rasmus Slipern ved Skjækerfossen.

Odin Åkervold har fortalt at da Toralv kom heim fra Amerika for å delta i sin fars begravelse (ca. 1915-18), var han en meget dannet og velkledd mann med stor flosshatt og spaserstokk med sølvhåndtak.

Johannes Mæhlen (Storholmen) bror til Peder O. Mæhlen.

Anton Moan (Selnes). Født på plassen Moan ca. 2 km øst for Skjækerfossen. Flyttet til Selneset, Ulvilla.

Hanna Helgaas (f. 1881). Søster av Ole Helgaas (Skjækermo). Gift med Martin Storlunet.

Anton Ottermo. Reiste til Amerika i ung alder.

Sjur Dale. Lærer i Bjartan. En meget streng og myndig lærer. Vestlending.

Beret Marta Aakran. Søster til Ingeborg Anna.

Martin Helgaas (Kleppen). Gift med Oline Kleppen.

Karoline Elnes (Nessemo). Gift med Hallvard Nessemo.

Ole Julnes (f. 1879). Gift med Inga Holmli, senere Hilda Bakken. Gårdbruker på Julnesset.

Inga Vestly. Inga Selnes Nessemo. Gift med Teodor Nessemo. (Inga var taus hos Moen i Vestly, derfor Vestly-navnet.)

Lars Bjertum (1850—1911). Gårdbruker på Ørtugen. Bodde der til gården brant ned, og flyttet siden med kona Inger og barna til Bjartan. Lars var fra Garnes.

Julie Bjertum (Høylo). Datter av Karen Marken (Berg). Taus i Bjartan.

Gustav Helmo. (F. 1879) sønn av Berit og Arnt Helmo. Døde i ung alder, under ein auksjon på Voss, der han var lensmannsbetjent.

VÅRT BESTE SPARETILBUD

Sparing med skattefradrag er vårt beste sparetilbud til deg:

- **Skatten reduseres med 35 % av sparebeløpet.**
- **Maks sparebeløp kr. 2.800,— i kl. 2 og kr. 1.400,— i kl. 1.**
- **Høyeste rente for tiden 6 % p.a.**
- **Dette gir en effektiv rente fra 15¼ % til 26 % p.a. alt etter bindingstiden. (10 år til 4 år.)**
- **Faste kundeforhold gir fordeler som f.eks. boliglån og forbrukslån.**
- **Har du råd til å la være?**

Siste frist for å tegne kontrakt som gir fradrag dette år er 31/12-76.
Er du interessert, noe vi håper du er, ber vi deg komme innom.

Med hilsen

Verdal Sparebank

Filial: ØRMELEN

Leif Rotmo

HELGADALEN

Fra Værdalsbrukets arkiv

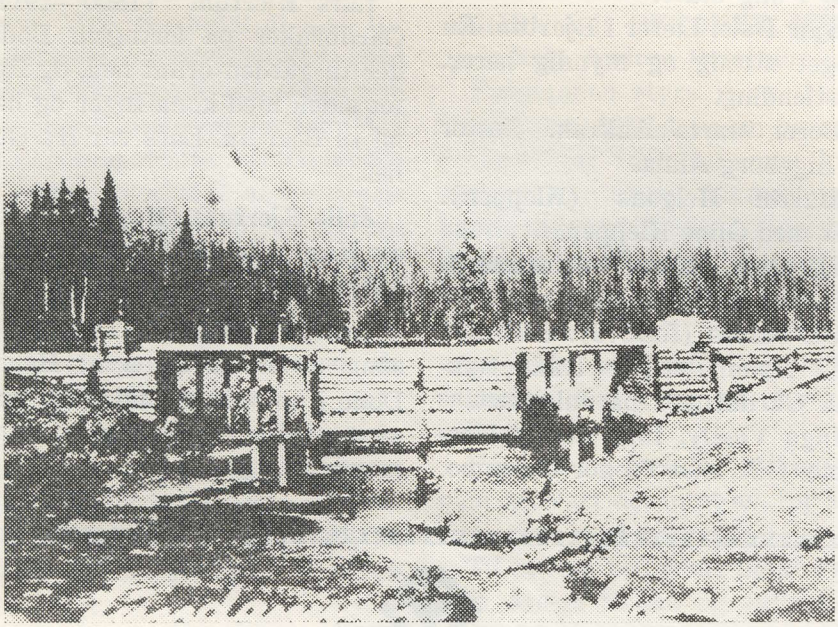

Lundammen, Malsådalen.

Vollafossen i 1932

FOTO: M. P. MOEN

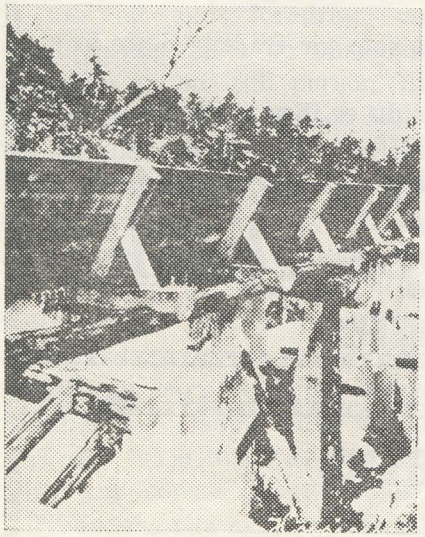

Tømmerrenne i Høysjøelva

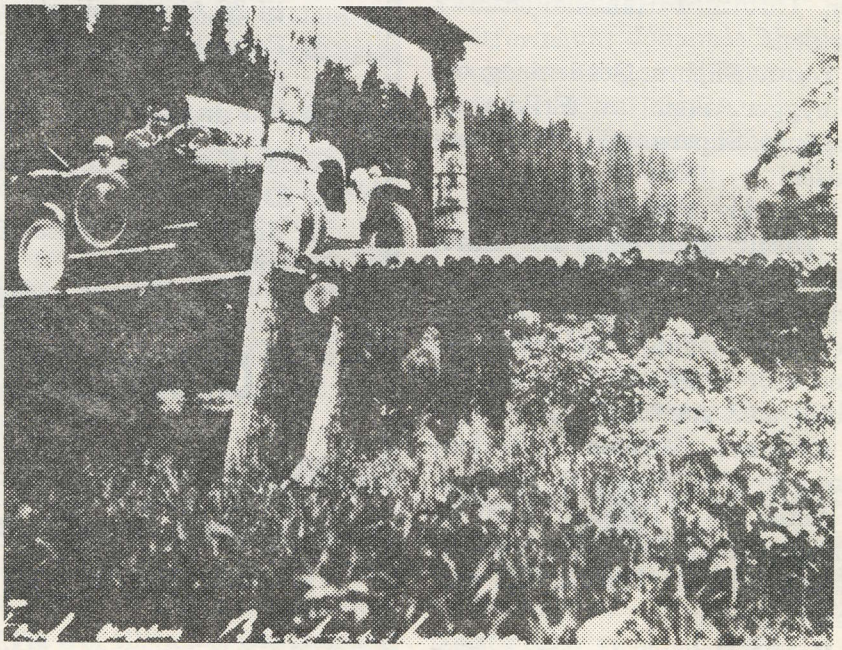

Fart over gamle Brattåsbrua. Skogforvalter Moen's bil.

Fra Helgådalen før i tida

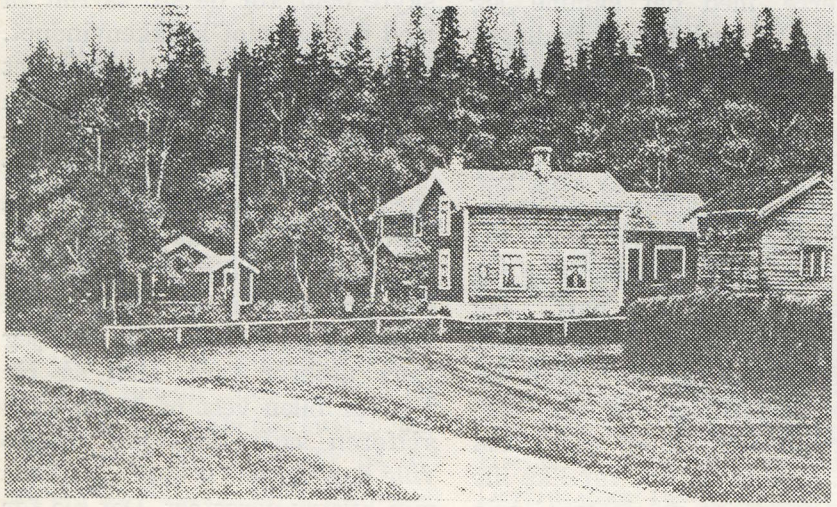

Helgådal (Vestly) tollstasjon 1909.

Nordvera med kapellet Ca. 1900.

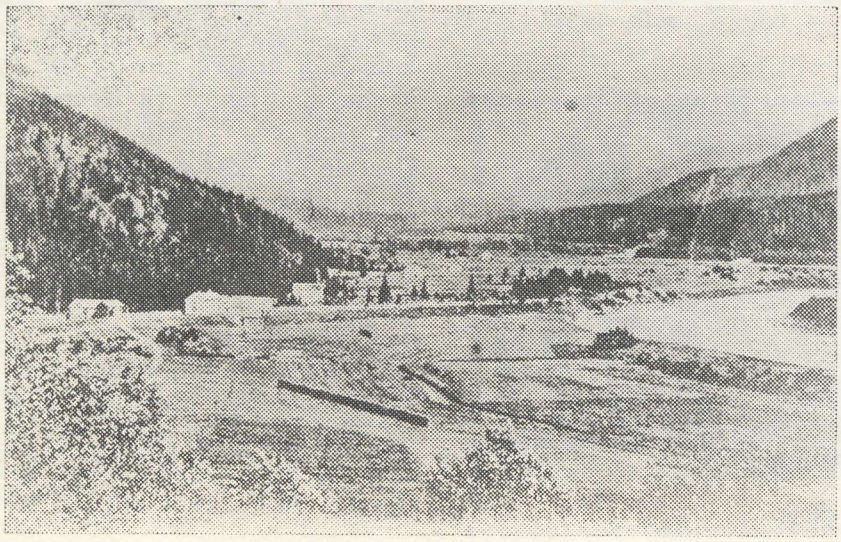

Utsikt fra Skansbakken. Ca. 1910.

Reddet en tysk soldat mitt liv?

Av Ole J. Haugan

Det var i 1944, det siste år av den 2. verdenskrig. Hundrer av norske menn og kvinner blev arrestert av Rinnanbanden og ført til konsentrasjonsleirene Falstad og Vollan. I august dette år blev jeg varslet av Heimefronten i Verdal om at det var fare for arrestasjoner i Vuku. Jeg fikk store betenkeligheter for hva jeg skulle gjøre. Skulle jeg dra til Sverige og ta med hele familien? Men min hustru var ikke noe huga på det, og jeg var også redd for at noen av mine slektninger skulle bli arrestert som hevn, så derfor dømte jeg tu med det. Jeg var helt klar over at jeg var i søkelyset av Rinnanbanden, og besluttet å gå i dekning i ei skogstue i fjellet for å sjå hvordan det utviklet seg.

Lørdag hentet jeg heim krageren, pusset den og bar den ut i skogen til søndag morgen. Jeg tok ikke sjansen på å ha den i hus natta over. Søndag morgen pakket jeg ryggsekken med en hel del kragerskudd, blyspiss — eller «dum-dum» som tyskerne kalte dem, munningshetta til våpnet, geværolje, en jaktkniv, pussesaker til våpnet m.m. Men dessverre, med det samme jeg var klar til å gå kom fotballaget til Helgådalen og ville sparke fotball vest for stua mi, og da det var få av dem som visste at jeg drev illegalt arbeid, besluttet jeg å utsette fjellturen til mandagsmorgen. Klokken seks om morgenen den 2. oktober steg jeg opp etter en urolig natt. Jeg hadde en følelse av at det hastet med å komme seg bort. Men det var et forferdelig vær ute, regnet auste ned, så jeg såg i tida til kl. 8. Men da det var like ille sa fruen at jeg måtte sjå i tida litt til, og vi blev enig om at jeg skulle ta en tur til handelsmannen, for hun mangla en del matvarer. Mens jeg satt og skrev opp hva jeg skulle handle, satte hun i: «Det er da tyskere ute!» Jeg sa til henne at hun skulle vente med å ta stauren fra ytterdøra. I krigstida hadde vi alltid døra stengt med en staur. Jeg såg ut, og der sto Grande, nestføreren til Rinnan, med en pistol i hånden og en tysk soldat med en maskinpistol. I farten kom jeg på at jeg hadde ei dobbelløpet hagle jeg hadde lånt av en kamerat i høyet på låven. Jeg tenkte da at jeg kanskje skulle skyte dem, for de sto så fint til med ryggen mot kjøkkenvinduet. Men jeg ble fort klar over at det gikk ikke, for da ville det bli en massakre mot folket i Helgådalen. Jeg hadde enda en utveg, jeg sprang til kjøkkenvinduet på nordre side av stua og reiv opp slagvinduet ferdig til å hoppe ut, for granskogen sto helt inntil veien, og på 10 sekunder ville jeg vært utenfor fare. Men så ble jeg var bilen vest på veien hvor sjåføren satt. Hvis jeg rømte ville han varsle Grande, og så ble min hustru arrestert. Det ble for mye for meg. En og en halv meter var det tilbake til veakassen i Trøen, og det blev de tyngste skritt jeg har tatt. Våre fire barn satt på gulvet framfor meg, og jeg tenkte: Er det siste gang jeg får sjå dere?

Inn kom Grande med pistolen hevet, og tysksoldaten med senket maskinpistol. «Er det Ole J. Haugan?» spurte Grande. «Ja, det er det», svarte jeg, «men jeg har ikke gjort noe galt». «Hendene i været, Haugan», sa han, og da hadde jeg ikke annet å gjøre. Så batt han hendene mine bak på ryggen og beordret meg inn i stua. Der sto det en kommod med mange skuffer som Grande begynte å undersøke. Da kom min hustru inn og var fykende sint og sa til Grande at det fikk være måte på. Men Grande tok ikke øynene fra henne. Så gikk hun til vestre gangen, for hun hadde plutselig kommet på at jeg hadde ryggsekken min stående der, og tenkte å gjemme den. Men Grande sendte den tyske soldaten etter henne for å kontrollere hva hun foretok seg og undersøke om jeg hadde noe der. Jeg ble het der jeg sto. Hvis Grande fikk tak i sekken med

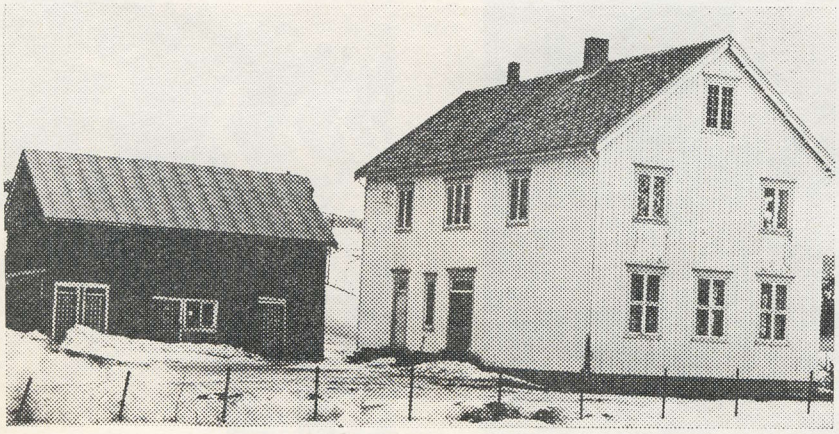

Gamle Volden skole.

innhold forsto han at jeg hadde våpen, og da visste jeg at det ville bli en fryktelig torturering av meg. Fruen kom snart tilbake med et trau med mel og med soldaten i hælene. «Undersøkte du grundig?» sa Grande til soldaten. Soldaten nikket. Grande tok opp spørsmålet på nytt. Soldaten nikket igjen, men såg på meg og smilte når Grande vendte ryggen til han. Da var det som en stor byrde datt av meg. Med det samme vi kom ut i veaskjulet, sa Grande: »Hvis du har våpen i hus så må du finne i det». «Jeg har ikke noe våpen», svarte jeg. Han sto ei stund og såg på det utette uthustaket mitt, og så sa han. «Jeg skjønner du har ikke noe våpen i hus.»

Så vart jeg kommandert bak i bilen sammen med soldaten. Med det samme sjåføren startet bilen, sa Grande til han. «Det er synd i barna». Men jeg tror ikke han var så tynget av det. Da vi passerte Kulslihøgda, sa Grande: «Nu Haugan, må du gi opp noen på Verdalsøra så vi får ta med dem og.» «Jeg kan da vel ikke gi opp uskyldige folk», sa jeg. «Det skal vi sjå på, Haugan», sa han. «Vi finn spor etter dem innover til Verdal.» «Da må de ta dem som er skyldig og ikke dem som er uskyldig», sa jeg.

På Kulslihøgda kjørte vi forbi nestføreren i HV, Olav Sagvold. Han hadde vært med en flyktning og tenkte seg til meg, men da han vart var at jeg hadde slikt celebert besøk, ante han uråd og stakk forbi. Da vi kom til Holmlimarka møtte vi min bror John Haugan som kom kjørende med hest og bikkvogn. Jeg la hodet mitt mot bilruta for at han skulle se meg. Det var om å gjøre for meg å få varslet mine kamerater i Heimefronten, og det lyktes over all forventning. Broren hadde sett meg og tok straks turen oppover til min familie ,og Olav Sagvold hentet sitt haglegevær som jeg hadde lånt av han.

De høge herrer kjørte meg nordover til Sparbu, de skulle ha tak i meir fangst. Det var baker Hansen de skulle ha tak i, men han var ikke å finne hverken heime eller på Sparbu samvirkelag, og turen gikk tilbake til Verdal. Der stoppet de ved Kaffestova. Grande og soldaten kjøpte seg visst kaffe der, med utsikt over gata. 'Min gode venn Morten Aamo passerte bilen mens vi var der. Han var på spiederoppdrag. Han lot ikke som han kjente meg. Derfra gikk turen til Egle gård i Frol. Grande med pistolen i handa inn ei dør, og tysksoldaten med maskinpistolen inn den andre. Om ei lita stund kom de tilbake, og da de hadde satt seg inn i bilen, vann jeg ikke å tie. «Vart det ingen fangst, Grande?» spurte jeg. «Hold kjeften din, Haugan», svarte han.

Da vi kom til Levanger fikk jeg litt av et sjokk med det samme. Da jeg steg ut av bilen, sa Grande: «Jasså, er det Haugan med fjær i hatten?» Jeg hadde ei skjorfjær i hatten, tegnet på at jeg var grenselos. Jeg tenkte med meg selv at du skulle bare ha visst hva den betyr. Det var mange nordmenn som bar et tegn i trøya eller i kjolen som et bevis på sin motstand mot Naziregimet. Jeg ble så ført inn på et kontor hvor de drev på å torturere fanger. Jeg tenkte da: Det er vel her det begynner. Heldigvis skrev de bare inn mitt navn der, så ble jeg ført til et annet rom der det var fullt av fanger. Der sto vi så tett som sild i ei tønne. Der var fullt av frolinger, levangsbygger og skogninger. De som jeg lærte å kjenne var Olav Veie, sjåføren til Levanger sykehus, og ikke å forglemme overlege Johannessen fra Levanger sykehus. Alle var vi bundet og fangene var i et dystert humør, men overlegen trøstet oss og sa: «Vær ved godt humør, gutter, de kan skyte oss, men ikke ete oss!»

Vi fikk fryktelige smerter i overkroppen på grunn av at vi var bundet så hardt. Til slutt kom det inn en høyere tysk offiser med dødningemerket i lua. Overlegen ba for oss, så vi ble fri å stå bundet.

13 stk. av oss ble ført til Vollan, de andre til Falstad, som av fangene ble kalt «Helvetes forgård».

Etter at krigen var slutt, velsignet jeg denne tyske soldaten som var med på arrestasjonen av meg. Hadde ikke han sabotert Grande's ordre, hadde nok jeg aldri kommet ut med livet i behold.

Wullums VULKANISERING A-S

VULKANISERING A/S

BYGDAS DEKKLAGER — SERVICEBIL

Telf. 78 208 — VERDAL

SKJÆKERDALEN

Av Johannes Overmo

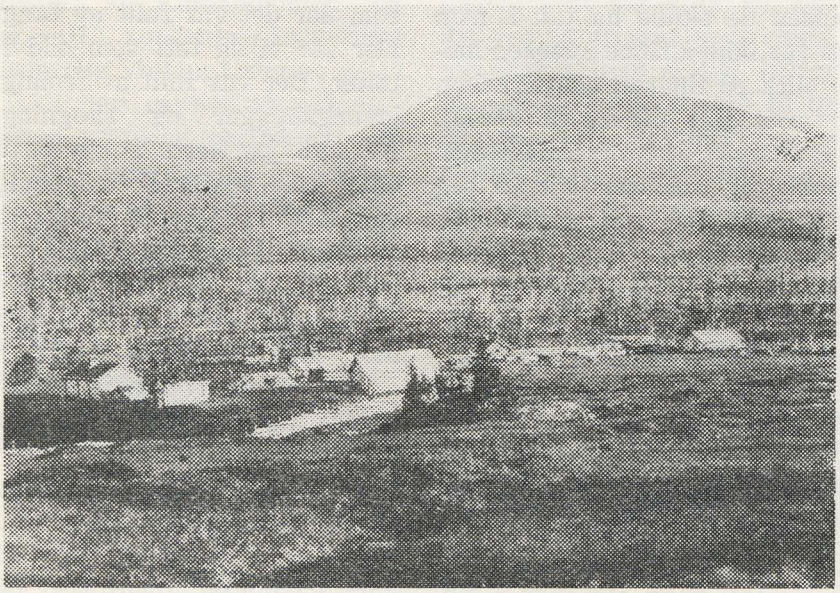

Kulslivollen med Harbaken i bakgrunnen. Bildet tatt ca. 1920. Husene til venstre (det som står fremdeles) tilhørte Kulsli søndre, i midten låg Leirsetvollen, mens Kulsli nordre åtte husene til høyre.

Hvis du snakker med en av de gamle jegere eller skogsfolk i Helgådalen, vil du snart merke at det står en egen glorie over Skjækerdalen. Og det er kanskje ikke så rart, en mektigere fjelldal skal en lete lenge etter. Fra der Skjækra kaster seg utover Skjækerfossen og løper sammen med Helgåa, går dalen strak i nord-østlig retning inn til Skjækervatnet. Strekningen fra Skjækerfossen til fremre ende av Skjækervatnet er nøyaktig 20 km i luftlinje.

Skjækerdalen er en typisk U-dal, gjennomsnittlig 4 km bred. Tinsklumpan, Sagvoldvola og Stortjernfjellet skjermer for nordvestingen, mens Bynavola, Seriannavola, Harbaken, Skjækervola, Tverrvola og Kvitrevvola hindrer de første solstrålene fra å nå bunnen av Skjækerdalen.

Så godt som midt i dalen 5 km innover fra Skjækerfossen ligger ei vol for seg sjøl. Det er Dyrhaugen, som består av bergarten gabbro, en mer hardfør bergart mot tidens tann enn glimmerskiferen i resten av dalen. I grensesonen rundt Dyrhaugen har man nikkelmalm-forekomstene.

HISTORIKK

Om den opprinnelige betydningen av navnet skriver professor Jørn Sandnes i boka «Norsk Stadsnamnleksikon» at det trolig skriver seg fra gammelnorsk «Skækir», som hadde betydningen «avsidesliggende». Det samme grunnord som til vårt dialektord «avskjæklan», som vi bruker om et avsidesliggende, gjerne uveisomt terreng.

Mellom gårdene Åkran og Skjækermoen i fremre ende av dalen og den gamle fjellgården Gomolia ved nordre enden av Skjækervatnet har det så vidt en vet aldri vært noe gårdsbruk. For så vidt merkelig, da det finnes bra dyrkingsland flere steder, selv om dalen ligger noe høgt (vel 200 m.o.h.). Skjækerdalen har dessuten til alle tider vært rik på vilt.

Samebusetting har det derimot vært. Ivar T. Nessemo forteller at hans far, Teodor, hjelpte til under reinslakting like før århundreskiftet hos samen «Krokfot» på Finnvollan mellom Seriannavola og Fagerlifjellet. Samene der er også nevnt i Peter Schnitlers grensebefaring i 1742. Sverre Leirset forteller at det har stått finngammer nedafor vestre enden av Melaåsen, men det er adskillig lengre tilbake i tida. Navnet Finnåsan, som ligg ved foten av Skjækervola fra rett øst for Kulslivollen og innover mot Skjækerlunene forteller at det har vært samebusetting der.

Kanskje er samebusettinga en av årsakene til at bøndene ikke har utnyttet den indre delen av Skjækerdalen mer i gammel tid.

DYRELIV

Skjækerdalen er sikkert det område i Verdal som er rikest på vilt. Området rundt Dyrhaugen er ansett for å være bygdas beste elgterreng. Men også andre dyrearter finnes.

En kveld siste vår satt sjølfolket på Åkermoen, den innerste gården mot Skjækerdalen, og fulgte TV-programmet «Husker du». Da kona tilfeldigvis kom til

å titte ut av vinduet, såg hun rett inn i øynene på ei velvoksen gaupe. Så djup som snøen var da satt gaupa og stirret inn gjennom vinduet og inn i stua. Etter å ha betraktet dyret ei stund, kom Ella på at hun skulle varsle kårfolka, som bor i ei anna stue. Da de kom tilbake var gaupa der enda, men nå hadde den visst fått nok av programmet til Odd Grythe, for den rusla ut på bakkekanten og satte seg til å se om det foregikk noe av interesse nede ved Skjækerfossen. Om ei stund trakk den seg rolig tilbake til de djupe skogene i Skjækerdalen.

Før i tida var det flere rovdyrarter. En kan nevne at Severin Helgås og Severin Helmo skaut den siste bjørnen som er felt i Verdal nettopp her i Skjækerdalen, i vestre sida av Harbaken. Dette skjedde høsten 1902. Og vargen var ikke så sjelden på visitt her så sent som for 60 år siden.

Fuglelivet er her som andre steder gått radikalt ned den senere tid. Før i tida var Skjækerfjella et eldorado for rypejegere, med Tverrvola som den beste. I selve Skjækerdalen var det rik bestand av skogsfugl. Det fortelles om en jeger som skal ha skutt 13 tiurer i samme furu den gang toppjakta var tillatt — uten at vi vil gå god for at historien er sann. Men at det var bra med storfugl er sikkert. Harald Haugen forteller at han jakta storfugl i Tinåsen, og som oftest ble utbyttet bra der.

Men dette er en saga blott — nå finnes knapt stamfugl igjen. Ikke for at vi i «Helgådals-Nytt» skal lete etter syndebukker, men det er en kjensgjerning at bestanden både av fugl og fisk har gått radikalt ned siden Arbeiderpartiet overtok makta først på 1930-tallet.

Fra Dyrhaugflåa.

SETERDRIFTA

I alt vet en av 13 setervoller i Skjækerdalen. Da ikke medregnet flere seterlag på samme sted. Bynavollen ble sist brukt i 1949. Lokalt hadde de aller fleste setre endinga -vollen i navnet, oftest med et gårdsnavn først. Unntak er Åkersetran (for å skille setra fra gården Åkervolden) og Tin, som ble uttalt med 2-delt i og palatal n.

Når det gjelder setervollene henvises til boka «Seterbruket i Verdal», som er svært bra når det gjelder omtalen av vollene. Kartet bak i boka derimot bør en helst ikke bruke når en skal forsøke å finne tomtene etter gamle setervoller. På vårt kart skal de visstnok være nokså riktig plassert.

De store grasmyrene egna seg bra for fjellslått, og det var mange sletter innover Skjækerdalen, hovedsakelig under gårder som hadde seterrett der. Som andre steder hadde gårdene som ligger like inn til dalen sine sletter nærmest, mens gårdene lenger utpå bygda måtte videre innover dalen etter vinterforet sitt. Det var i den tida da samfunnet gav utkantene en og annen fordelen også.

SKOGSDRIFTA

Tømmerhugging, kjøring og fløyting var nok den virksomhet som krevde mest blodslit i gamle dager. Hvilebrakker var det aldri snakk om. Når de skulle ta fatt på ei ny skogdrift, var første gjøremål å bygge koie og stall. Betaling for den jobben fikk de ikke, det var nok beregna å være i egen interesse å skaffe seg tak over hodet. Og ikke måtte de finne på å hugge ei fersk gran til koia, det var vindfall og tørrskog som skulle nyttes til slikt. Som oftest ble disse koiene utette både i tak og vegger. Hvor mang en skogkar som har frosset seg gjennom kalde vinternetter i lervete og våte klær her inne i Skjækerdalen gjennom tidene, har vi nok ingen statistikk over. Men i dag er det heldigvis historie.

At arbeidsforholdene var som de var kommer nok for en god del av de små muligheter folk hadde for å tjene noen nødvendige kroner. Skogsteigene ble ofte auksjonert bort til laveste bud.

Om våren ble tømmeret fløytet nedover elva. Skjækra skulle være ganske grei å fløyte tømi, men en del stryk ved Gråvå-

dalen og nedover Dyrhaugvadet skapte ofte problemer.

GRUVEDRIFTA

Det er i år nøyaktig 100 år siden gruvedrifta i Skjækerdalen begynte. Det fortelles at nikkelmalmen ble oppdaget av gjetergutten Anders Andersen Skjækermoen, da han under fisking skulle hoppe over Dyråa og sparka mosen av fleinberget. Under der fikk han se skinnende nikkelmalm. Anders var født i 1855, og han gifta seg senere med Elen Olsdatter Åkran og flyttet til Julnesset. (Se «Helmovisa» et annet sted i denne avisa).

Anders varsla stiger Rasmus Slipern, som da arbeidet ved Malså gruver, om funnet. Han forsto straks at her var verdier å hente, og sette seg i kontakt med en del pengesterke menn for å finansiere ei prøvedrift.

Produksjonsdrifta i Skjækerdalen varte fra 1876 til 1891, og var på sitt høgste i årene 1885 til 1889, da vel 60 mann var i arbeid. Malmen ble sommers tid brutt inne ved Dyrhaugen, og så kjørt ned til Skjækerfossen der smeltinga foregikk vinters tid med hest og slede. Den gamle kjørevegen kan en enda sjå i østre side av Skjækerfossen. Den gikk videre innover langs Sela og løper sammen med den nye skogsbilvegen ved Skjækerslettmoen. Seterdalen passeres i dag på samme sted som dengang, og videre gikk vegleia over Høgflåa og til der Dyråa svinger i vest og går sammen med Skjækra.

Rett nedenfor Skjækerfossen sto smeltehytta med plass til 2 ovner. Et stort vasshjul drev pumpeanlegget som skaffa luft til smelteovnen. Det ble bygd flere hus rundt der, laboratorium, smie og brakker. Huset som i dag er samvirkelagets filial, ble i sin tid bygd av stiger Slipern og tjent som bolig og kontor.

Med hest foregikk også transporten av det ferdigsmeltede produktet ned til Skånes, hvor det vart utskipa. En strekning på drøye 4 mil. De kjørte da som oftest fra Skjækerfossen ved 2-tida om natta og kom tilbake like før midnatt med koks som returlass. For en slik tur fikk de utbetalt 4 kroner.

NAVN SOM ER PÅ VEI UT

I Skjækerdalen som andre fjellområder finns mange gamle stedsnamn som nu er i ferd med å gå i glemmeboka. En naturlig konsekvens av at det nu til dags er sjelden at yngre og eldre folk tar seg en fjelltur i lag. Det er synd dette. For det ene fordi hvert navn har sin egen historie, for det andre er de gamle lokalnavna greie å ty til når en skal fortelle hvor det eller det har hendt.

Dette er bakgrunnen for at jeg her har forsøkt å registrere så mange som mulig av de gamle sletter, buer, skogskoier og diverse stedsnavn innover Skjækerdalen, og vise på kartet hvor de ligger. Jeg har vært i kontakt med mange personer som jeg vet er kjente i området, og alle har vært svært hjelpsomme. Jeg vil her rekke en hjertelig takk til Martin Helgås, Tormod Skoknes, Severin Helmo, Alf, Martin og Odin Åkervold, Johs. H. Nessemo, Ivar T. Nessemo og Sverre Leirset for velvillig hjelp.

Under dette arbeidet oppdaget jeg ganske fort hvor vanskelig det er å overføre opplysningene til riktig sted på kartet uten å være ute i terrenget. På grunn av for lite tid til markarbeid er derfor sjansene for unøyaktigheter stor. Kartet som benyttes her har dessuten såvidt liten målestokk at det er mindre egna for nøyaktig stedsangivelse. Så derfor vil jeg anbefale alle dem som ønsker å finne igjen gamle hustufter o.l. å ta kontakt med lokalkjente folk for å få vite stedet nøyaktig. Det er ofte slik at en kan gå bare 20 meter til side for ei tomt uten å oppdage den hvis den er gjenvokst.

Når det gjelder slettene må en være oppmerksom på at hvert slett besto av mange slettmyrer og kunne være spredt over et

Toyota-forhandler i Verdal

De finner oss i Haugengården

Levanger Auto

Tlf. 79 360

Langnes og Bakkan

BLIKKENSLAGER OG VENTILASJON

Telefon 78 478 — Verdal

Bildet tatt i nordlig retning ovafor Åkersetran.

vidt område. Opp mot 50 høystakker pr. gårdsbruk var ingen sjeldenhet.

Hovedhensikten med dette stykket er å vekke interessen blant folk til å ta vare på noen av de gamle stedsnavna før de glemmes helt. Og så håper jeg det vises overbærenhet om enkelte tall er kommet litt skjevnt på kartet.

Fredag kveld den 12. november såg været stabilt og fint ut, og jeg tok meg derfor en tur oppover dalen for å forsøke å narre med meg en mann eller to på en tur innover Skjækerdalen på nordsida av elva dagen etter. Leif Svartås ble først besøkt, en kjernekar som alltid hjelper til så sant han har noe råd for det. Spesielt når det er snakk om en fjelltur er det sjelden nei i Leif's munn. Han var også velvillig denne gang, men påsto at han er for lite kjent med navnene innover Skjækerdalen. Vi ble derfor enige om å spørre Sverre Leirset om å bli med en tur. Han var en del sjuk for noen år siden, men er nu i bra form igjen. Og Sverre var straks villig til å være med på turen.

Lørdag morgen bar det i veg. Det var oppholdsvær og blikkstille og 5 minusgrader. En del tåketopper hang nedover volene fra morgenen av, men etter hvert som sola steg på himmelen letta tåka. Fra Åkermarka fulgte vi kløvstien til vi hadde passert Tin. Like øst for Tin, ved Elnesflåa, fikk vi se den første hustomta, etter Okstangstuggu. Ingen tegn til stokker lenger, men i graset syntes en tydelig firkanta flekk. Så passerte vi Djupmyra og såg at den bar navnet med rette. På grunn av oppfrosten var myrene lette å gå, og herfra lette han Sverre i beinstiene. Straks over fremre Steindalsbekken ligg tomta etter Ingebrigtstuggu like nedafor stien. Rester etter stokkene synes enda. Videre øst for der kom vi til ei stor myr, Ingebrigtslettet. Noen myrstruper til, og tomta etter nok ei skogskoie syntes tydelig i graset på vestbredden av den østre Steindalsbekken. Snart kom vi til Håggåslettet, og derfra er det bare å klyve opp åsen til Vollavollen. Der var Sverre gjeter i mange år, og han fortalte mange episoder fra den tida mens vi tok oss en kaffeskvett på vollen.

Men ferda skulle gå videre. Kløvstien ble fulgt øst i åsen, men så tok vi av etter beinstien som følger myrdragene nedenfor Vollaåsen. Andersslettet ligg her, og vi passerte tomta etter Andersbua. Men her er det tett i tett av småbjørk og tomta vanskelig å oppdage.

Ragnvaldstuggu låg litt lenger inn og sør for Storbekken. Snart kom vi til der Storbekken svinger i sør, og like innafor her brer Melaslettet seg ut. Vide grasmyrer som nok har sugt krefter ut

Vi produserer og monterer elementer i spenn- og slakkarmert betong: søyler, bjelker, fasadeelementer, takelementer, dekkeelementer, broelementer – og spesialelementer etter oppdrag.

JERNBANESVILLER - FERDIGBETONG

Vi prosjekterer og leverer ferdig oppsatt over grunnmur / fundament: Standard LN typehall / Industribygg / lagerhaller / Forretningsbygg / Skoler / Idrettshaller Svømmehaller / Broer og kaianlegg.

NORDENFJELDSKE SPENNBETONG A-S

I samarbeid med Østlandske Spennbetong A.S. Hønefoss og Vestlandske Spennbetong A.S. Hareid

Boks 7, 7651 Verdal
Telefon 076 78 405

ØSTSPENN VESTSPENN NORSPENN

Skjæke

Tjuvdals
Sagvollvola
Tinksjøen
Jollmåsen
Melnåsen
Skjekna
Dyrhaugen
Byrnavola
Rundvola
Sleridunvola
Helgåsfjellet
Grønnsted
Klubben
Elnna

erdalen

Skjækra
Skjækerdalen
Skjækerdalen
Skjækerdalen
Skjækerdalen
Skjækra
Skjækra
Skjækra

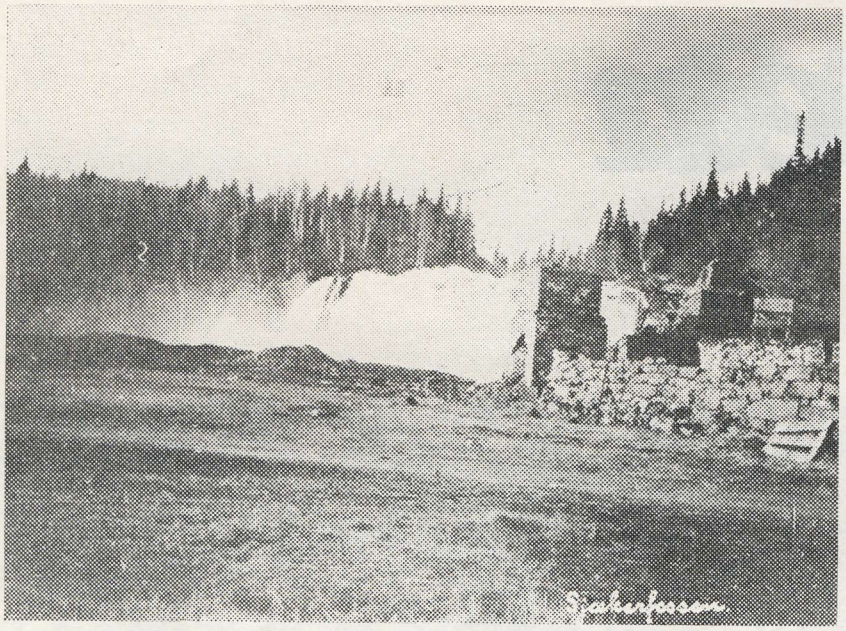

Skjækerfossen ca. 1900. Smelteovnene i forgrunnen

av de breivokste «Melagutan». Historia om da han Iver sa: «Hm, æ mein da ein tå oss, Martin, må ta sykkel'n oppåt Fossa og hainnel» ble gjennoppfriska. Det hører med til historien at det var bare han Martin av de to brødrene som kunne sykle. Iver brukte aldri å kommandere noen.

På en liten skogvokst tange som stikker ut i grasmyra like under Melaåsen skal det en gang har vært finngammer. Men i dag er ingen tegn synlig unntagen en slettere grasvoll mellom granene.

Så ble det rådslaging om hvor vi skulle ta leia, ned mot Gråvvådalsstuggu i sør eller videre innover til Ørtugtjønna. Leirset'n har ikke mista motet enda, og vi ble fort enige om å ta den lengste ruta. «Vi te da vel øver sti'n, da», sa Sverre og la i veg. Han gikk og nynna og kikka rundt seg, både høgt og lågt. Noen sti var ikke jeg kar om å sjå, men det var fint å gå langs myrstrupene. Vi kom fram mot en bekk, og Sverre holdt til høyre.. Da vi passerte bekken fikk vi se stien bare noen meter til side for der vi gikk. Nu kom vi til slettene hans Julius Kolstad. Han var ingen smågutt han heller. Vi befant oss i et område hvor kraftkarer regjerte for 50 år siden. Et nytt bekkefar lengre inn, og da vi klev opp på andre sida fikk jeg plutselig se en liten fordypning i bakken der han Sverre gikk. Han var fremdeles på den gamle stien.

Snart kom vi til enden av den vestre Gravvådalen og kunne sjå taket på koia vest for Ørtugtjønna. Derfra kløv vi opp åsen i sørlig retning. Fra toppen av halla her har man en fantastisk utsikt både innover og framover Skjækerdalen. Vi vart enige om å finne oss en fin plass i solhallinga og få oss litt mat. Mens jeg rusla etter vatn gjorde Leif og Sverre opp ild. Da jeg kom tilbake var bålet i full låggå og karene skein om kapp med sola begge to. Nu var de to fjellkarene i sitt rette element. Og en vakrere «restaurant» kan en heller ikke ønske seg. Skjækra og Gråvådalsbekken sørget for en dempet bakgrunnsmusikk, og de eneste «gjester» utenom oss var et par snøspurver som fulgte nysgjerrig med i det vi foretok oss.

Derfor tok vi leia framover langs den vestre Kolstaddalen og ned til Gråvådalsstuggu. De har nok delvis vært litt opprådd for navn gammelt av og, for det er to Gråvådaler og to Kolstaddaler ikke langt fra hverandre. Nede ved Gråvvådalsstuggu fikk vi se en plass der myra var oppsparka kraftig. Karene fant ut at det måtte være ei brunstgrop. Den elgoksen som hadde vært der hadde tydeligvis hatt de alvorligste hensikter. Han hadde i hvert fall lagt stor flid i forarbeidet. I Gråvvådalen står bare stallen igjen nu, men i den er det til gjengjeld solide tømravegger. F ør i tida hadde koia stått et par hundre meter lenger fram på ei lita kolle. Der hadde det også vært kjeller under koia.

Nu skrådde vi oss opp myrdragene til høyre. Sverre fortalte hvor Nonsetbua og Holmlistuggu hadde stått. Og så sto «Lysholm slott» for tur. Stuggu hadde dette navnet fra Sefanias Kolstad, blant venner kalt «Jørgen Lysholm», som budde der mye. Tømraveggene ligg der enda mellom massevis av småbjørk, men plassen er ikke enkel å oppdage for den som ikke er kjent, da det er på ei lita kolle nord for vintervegleia.

Derfra fulgte vi vintervegleia framover Holmsslettan, passerte Storbekken nedafor Vollavollen, og derfra og fram fulgte vi kløvstien hele veien.

Foruten at turen var svært nyttig for meg under arbeidet

Fra Elnesflåa. I skogholtet rett fram låg Okstangstuggu.

denne artikkelen, var den også ei naturopplevelse av de sjeldne. En slik fjelltur i strålende vær er alltid en opplevelse, men enda mer rik på utbytte når man har kjentfolk i følget. Da får en høre og kan legge merke til så mange ting en ellers bare farer fort forbi.

Jeg gikk med kartet i handa for å følge med hvor vi befant oss til enhver tid. De nye kartene er detaljert og gode, men navnsettinga er ofte uriktig og mangelfull. Det er synd dette på et så godt kart.

Detaljene langs ruta vi fulgte den dagen kan jeg garantere er plassert riktig på kartet her, men andre steder kan det som tidligere nevnt være litt både-og.

Og så over til kartet og beskrivelsen:

1. Styggdalen.
2. Setertausbekken.
   Her brukte setertausene å vaske og stelle seg før de kom fram til bygda.
3. Åkervoldklumpen.
4. Åkervoldgruva.
6. Jensvukuklumpen.
7. Seterdalsklumpen.
8. Seterdalen.
9. Halvvågåshaugen.
   Ligger midtveis mellom Åkran og Tin.
10. Rotbrekkstuggu.
    Lita tømmer koie 4×4 m. 13 mann losjerte der samtidig ca. 1920.
11. Kulslislettet.
12. Kulsliåsen.
13. Haugslettet.
14. Elnesflåa med Elnesslettan.
15. Bekkaslettet.
16. Okstangstuggu.
    Skogskoie brukt ca. 1910.
17. Djupmyra.
18. Sefeniaskoia.
    Svært gammel.
19. Tinsklumpen.
20. Steindalsklumpen.
21. Fremre Steindalsbekken.

En herlig fjelltur nærmer seg slutten. Bildet er tatt på Brennmyra nedenfor Vollavollen.

22. Ingebrigtstuggu.
    Høybu og koie brukt ca. 1920.
23. Ingebrigtslettet.
24. Koie ved n. Steindalsbekken.
    Brukt kort tid ca. 1920. Nedrevet og flytt til Helvetedalen og senere Risviktomta. Se 96 og 87.
25. Skogskoie oppsatt like etter krigen av Mathaus Green, Jan Hojem og Edin Elnes. Nedrevet og flyttet til Ørtugtjønna.
26. Dyrhaugvadet.
27. Brennøddu.
28. Brennmyrin.
    Sletter tilh. Volden.
29. Håggåslettet.
    Håggån var en plass u. Volden der Li ligger nå.
30. Nonsetbua.
    Høybu ved Nonsetslettan. Svært gammel.
31. Storbekken.
32. Skvempmyrin.
33. Grønlia.
34. Bjørstadstuggu.
    Skogskoie ca. 1910.
35. Andersstuggu.
    Høybu ved Andersslettet. Svært gammel.
36. Ragnvaldstuggu.
    Oppkalt etter Ragnvald Langdal. Brukt ca. 1910.
37. Holmsslettan.
38. Skogskoie «Lysholm slott». Brukt i krigstida. Tydelige rester enda.
39. Holmlistuggu.
    Skogskoie oppsatt av Holmkarene (Bernt og Johan).
40. Nonsetstuggu.
    Høybu og skogskoie brukt i 30-åra.
41. Gråvvådalshaugan.
42. Gamle tomta til Gråvvådalsstuggu.
43. Finngammer.
    Svært gammelt.
44. Kolstaddalen.
45. Kolstadslettene.
    Strakte seg opp i Melaåsen.
46. Gråvvådalsstuggu.
    Tilh. Ørtugen. I bra stand.
47. Ofardigmyra.
    Slåttmyr så stor at karene vart «ofardig» før de var ferdig.
48. Kolstaddalen.
49. Bjartstuggu.
    Restene synlig. Kjent «godvasshøl» like ved.
50. Lemkoie.
    Bildet ca. 1930. Nedrevet og flytt.

«Her låg «Lysholm-stuggu», forteller Sverre Leirset.

51. Gråvvådalstjønna.
Det opprinnelige navn var Lakatjønna, mens Ørtugtjønna gammelt kaltes Gråvådalstjønna.
52. Merratjønna.
53. Blinkarstuggu.
Oppført ca. 1915. God og varm koie. Restene synlige.
54. Skogskoie.
Flytt fra Finnåsan i 1922.
55. Oksauget.
Moltedrol.
56. Øvervadet.
Nervadet ligger ved utløpet i Skjækra.
57. Stortjønnelva.
(ikke Storbekken som tekstet på kartet.)
58. Sjuttudalsbekken.
59. Fjølbustaden.
60. Stortjønnliin.
61. Folåsen.
Ei merr fra Kulslia fikk føll der.
62. Lita jaktbu av ny dato.
63. Bonkaillhalla.
Herfra ser en til Kulslivollen. Bygdefolket — bonkaillan — ropte herfra når de kom på besøk.
64. Tristeinsvola.
Oppkalt etter 3 store steiner i silhuett.
65. Ettnonsbekken.
Kveldsbeite for Kulslivollen.
66. Storbekken.
67. Lunbakkan.
68. Nordvollen.
69. Jaktgamme.
70. Finnåskoia.
Før 1922. Ligger i Finnåsan.
71. Hellslettan.
72. Tulleråsen.
73. Gjermstadslettan.
74. Gjermstadbua.
Høybu, svært gammel.
75. Bjartslettan.
76. Nermyrin.
77. Skogskoie.
Jøtulkuttholet.
78. Holmlihalla.
79. Holmlibekken.
80. Storstadbua.
Høybu og skogskoie. Brukt ca. 1910. Severin Helmo forteller at månen lyste ned på senga til dem. Dårlig losji.
81. Storstadslettan.
82. Nordbua.
83. Trettarmyra.
Trette om slåtteretten gav myra navn.
84. Martinusfossen.
Martinus Åkervold drukna her 18/5 1901 under tømmerfløyting.
85. Kulstadslettan.
Litl-Kulstadslettet nord for Storbekken, storslettet sønnafor.
86. Nordmyrin.
Sletter tilh. Steingrunnan.
87. Risvikttomta.
Stor skogskoie oppf. av Risvik ca. 1900. Nedrevet og flyttet til Bjartråka 1908. Nyere koie oppført på samme tomt ca. 1925. (se 24 og 96).
88. Åkervoldslettan.
89. Åkervoldvollen.
90. Dyrhaugflåa.

På tomta til Ingebrigtstuggu.

Anders Andersen Skjækermoen, som fant nikkelmalmen ved Dyråa.

91. Åkersetran.
92. Bakvendthølet.
93. Finnvollan.
(Påført for langt sør på kartet). Her bodde lappen «Krokfoten» ca. 1900.
94. Malenadrolet.
Moltedrol oppkalt etter Malena Byna, setertaus på Bynavollen.
95. Helvetesdalen.
96. Skogskoie.
Sto bare kort tid her.
98. Skjækerdalens Nikkelverk.
99. Høybu oppf. i 1930-årene.
100. Prestegårdsslettet.
Brukt av gården Tyve (Berg).
101. Sørgardsslettet.
Overholmen søndre.
102. Buret.
Hus fra Nikkelverket flytt hit og brukt som skogskoie.
103. Bjørstadslettet.
104. Bjørstadvollen.
105. Høgflåa.
106. Grunnvollen.
Seter u. Midtgrunnan. Brukt 1835. Senere er oppført skogskoie på samme tomt.
107. Joslettåsen.
108. Stiger Olsen-veien.
Går mellom vinterveien og kløvstien.
109. Jervhola.

Mannen på Bringsåsvollen

For omlag 150 år tilbake i tida budde Peder Olsen Brings på Bringsåvollen, på Veresfjellet.

Sommeren 1828 tok Peder seg en tur innover fjellet. Der møtte han Sigrid. Hun gikk og gjette noen krøtter. Som rimelig var, kom de i samtale. Den gamle Adam levde vel også i den tida, med samme glupske appetitt som nå. Og Eva var nok med der det kanskje kunne komme til å hende noe. Det var vel smått med kosestunder ved bursnover og i falleferdige vedskur på onsdagskvelder og helgedagskvelder i den tida, i allefall på Veresfjellet. Så det ble vel for det meste å kjøre på direkten.

Vinteren etter tok Peder en skitur på Veresvatnet. Der møtte han Sigrid. Hun gikk og gret.

— Ker du råle fer?

— Æ ska ferjørrå mæ. Æ hi kommi i omstendighet.

— Ittnå fale me di. Vi ska jift åss.

Og slik ble det. Det skulle ordnes til bryllup, som skulle holdes på Ottmoen.

I den tida var skikken, at brudgommen skulle ri til kirka. Og han fikk låne hest på Ottmoen. Men hesten hadde den uvanen at han stegla. Brudgommen hadde alt smakt litt på flaska, så han var litt ustø. Med litt besvær fikk de ham på hesteryggen.

Peder rykket med tøylene. Og så bar det bakover og bakover bort til frauhuset. Der gikk hesten over ende, ned i skjøssgøra. Det meste av skitten fikk de av brudgommen. Og så fikk han en annen hest. Når han kom ridende ned over Bjørstadhøgda, møtte han noen jenter. Da tok han av seg huva, vinka og sang:

— I dag e æ på mett høgst.

Da brudeparet stod ved alteret i Vuku kirke, spurte presten:

— Så tilspørger jeg dig, Peder Olsen Brings, vil du have Sigrid Jonsdatter Væren, som ved din side står, til Ægtemage?

Brudgommen svarte kontant:

— Æ hi aller tænkt æ ska hå a.

Det ble megling i kirka. Brudgommen lovte til sist å si: JA.

Da de kom fram til bryllupshuset, på Ottmoen, vaska brudgommen brura i ansiktet — med sodd.

Alle kom til bords, så nær som brudgommen. Han var forsvunnet. Men da de fant ham, lå han på en vedbinge i skjolet og sov.

Han Peder var litt kranglet av seg, så han havnet i rettsaker flere ganger og tapte alle. Til sist måtte han flytte fra Bringsåsvollen og slo seg ned i Dyr-

---

110. Skjækerslettmoen.
Sletter tilh. Skjækermoen.
111. Sela.
Betyr det samme som «luna», der elva flyt stille.
112. Smølåsen.
113. Kvilrombekken.
Gammelvegen gikk ca. der lyslina går nu. Ved denne bekken var det rasteplass.

Byggmester Oddmund Kvernmo

VERDAL

Sv. Langnes Eftf.

Brødrene Berg

MØBELFORRETNING

Verdal, tlf. 78 608 — Levanger, tlf. 81 390

M. Stornæss Eftf.

KNUT ENES

VUKU

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk

Avd. Verdal — Underavd. Ulvilla

Installasjon — Salg

haugen, i Skjækerdalen. Med den økonomiske sida hans, var det nok temmelig skralt.

I Storstua, i Ulvilla, var det forretning som ble drevet av John Johnsen, Storvuku, og Ole Flyum, Ulvilla. Peder kom til forretningen der en dag og ville børge ei mark tobakk.

— Du får itt meir før du hi betalt de du hi fått, svarte Flyum.

— Æ må rettele le å, når du itt kan betru manna i Dyrhauga i mark tobakk, flirte Peder.

— De e de såmmå de, svarte Flyum tørt.

Peder hadde ingen kjærlighet til Sigrid, men hadde likevel svartsokkene for henne. Han trodde at alle mannfolk ville ha tak i henne. Og det var en som han var spesielt redd. Og det var en som gikk under navnet Lushans. En morgen i grålysninga skulle Peder ut en tur. Da fikk han virkelig se Lushans under ei gran. Han sprang inn etter kulbørsa og fyra laus. Lushans segna om. Peder farta avsted for å ta rede på ham. Det var nok ikke han Lushans som lå der stokkende dau, men en blakk jælk som hørte til en av Helgåsgårdene.

Peder ble sjuk en gang og han trudde at hans siste stund nærmet seg. Da sa han til Sigrid:

— De e de såmmå fer mæ alt i hop nu. Men de ha verri artitt fer mæ å vesst, om du hi haft nå me om Lushans å gjort.

Sigrid svarte ikke. Men hun gikk bort til senga hans og dro opp skjørta sine helt opp til hokko og dansa framfor senga hans.

Da sa Peder:

— De e tri ting som aller bli fullt. De e jorda, hora og helvete.

Sigrid døde i 1885 og Peder i 1894. *Jens D. Holmlimo.*

Svartsokkene:

Samme som svartsjuka.

Red. anm.

A/S Verdal Manufaktur

Godt utvalg i manufaktur

Birger Stene

Tlf. Vuku 70 706

Kjøp sportsutstyr hos — Birger Stene

Bremseth Sport

Tlf. 78 862
VERDAL

INNHERAD TEGLVERK

ønsker God Jul og Godt Nyttår
til ansatte, kunder og forbindelser

Verdal Brodderi og Moteforretning A/S

Broderi — Barnetøy — Moteartikler
Tlf. 78 324

VERDAL RØRLEGGERFORRETNING

KJELL JOHANNESEN
Tlf. 78 220

Egil Grotan

Fra gamle dager

BJARTAN SKOLE 1925

Bak fra v: Klara Helmo, Gudrun Bjartan, Oddveig Kulsli, Klara Nessemo, Anna Trøen, lærer Ingvar Leirset, Marius Nessemo, Arne Skoknes og Peder Sellæg.
Foran fra v: Pauline Ågesen, Jenny Kulsli, Olga Skjækermo, Oddlaug Sellæg, Klara Snekkermo, Johs. H. Nessemo, Lorns Figenschou og Alf Åkervold. Foto: O. Snekkermo.

SKYTTERLAGET.
Fra v.: Odin Åkervold, Olaf L. Bjartan, Ingvald Fiskvik, Iver Bjartan, Severin Helmo, Martin Haldorsen, Iver Ågesen, Ole Bjartan, Marius Skoknes, Bernhard Skoknes og Gustav Julnes. Bildet er tatt ca. 1915.

BP Centret

Inneh.: Haga — Haugan

Tlf. 70 734

R. Falstad Eftf.

KARL M. J. HOÅS

Optikermester

7650 Verdal — Tlf. 78 135

Frøet som spirer og veks

Ved Malså gruver den 31/10 1976. Førsteamanuensis Arne Espelund og fylkesingeniør Vidar Natvig der vasshjulet en gang sto. Hervola i bakgrunnen.

Et gammelt ordspråk sier at «Lykken er bedre enn forstanden», og det ordspråket kan og overføres til redaksjonen i Helgådals-Nytt. At denne avisa vart født på et gunstig tidspunkt er hevet over enhver tvil. Aldri har vel interessen for lokalhistorie og for å ta vare på noe av vår gamle kulturarv vært større enn nu.

Morsomt er det også at noen av de ting vi har tatt opp i Helgådals-Nytt har fått slik positiv respons hos folk i bygda. I første rekke kan en vel her nevne artikkelen om Malså gruver, en såre enkel artikkel, men som likevel klarte å vekke interessen hos svært mange for dette gruvesamfunnet som var lite kjent for de fleste.

Den 26. juni arrangerte så Verdalsutvalget av Nord-Trøndelag Naturvern den første fotturen til gruvene. Gjertrud Evjen Hanssen sto i spissen for tiltaket, som fikk god tilslutning både fra Ogndals- og Verdalssida. Og Jon M. Lund holdt en interessant redegjørelse.

En planlagt ny tur i august måtte avlyses på grunn av dårlig vær, men så ble det gjort et nytt forsøk den 2. oktober, og da ble det riktig fullklaff. Været var bra etter årstida, og mer enn 100 interesserte tok veien inn til Malså gruver. Foruten å se og høre om gruvedrifta fikk deltagerne denne gang også se et gammelt bjørnehi oppe i åsen ovenfor gruvene.

Morten Veimo, en aktiv og dyktig mann både innen historielaget og Museet og dessuten free lance journalist, laget en flott reportasje fra turen i Trønder-Avisa.

Den 19. oktober vedtok så styret for Verdal Museum etter forslag fra formannen Harald Kvaalen å sette seg i spissen for å få restaurert smelteovnen i Malsådalen. En 3-manns komite ble nedsatt, Jon M. Lund, Anders Bendiksen og undertegnede. Komiteen fikk en flying start på grunn av at søknadsfristen til Norsk Kulturråd er den 1/11. Men det lyktes å få kostnadsoverslag, finansieringsplaner og søknadsskjema av gårde i rett tid.

Den 31/10 var så førsteamanuensis Arne Espelund ved Metallurgisk Institutt ved NTH samt fylkesingeniør Vidar Natvig på befaring i området. Espelund såg svært positivt på tiltaket, og lovte all mulig hjelp i forbindelse med prosjektet. Men som han sa: «Jeg sitter ikke på pengesekken», så når det gjelder bevilgning av midler til arbeidet er en avhengig av andre instanser. Så vidt en vet er det kun to andre smelteovner av denne typen i landet, og i henhold til herr Espelunds uttalelser har området her i Malsådalen en stor plussfaktor idet hele produksjonsgangen er samlet i et lite geografisk område. Området egner seg derfor ypperlig i ekskursjonsøyemed.

Espelund lovet videre å innhente opplysninger fra Bergarkivet ved NTH, og Natvig lovet det samme fra Berarkivet ved NGU samt Sulitjelma.

For å unngå en enda større nedbryting av smelteovnen er det bygget tak. Magne og Johs. H. Nessemo har stått for den jobben, og formannskapet ydet 2000 kroner i tilskudd til arbeidet.

Videre er det tatt kontakt med A/S Værdalsbruket og Statens skoger samt almenningsstyret med sikte på å få utbedret veien innover Malsådalen. Komiteen vil forsøke å skaffe midler også fra andre hold til denne delen av prosjektet. Med den trafikk som etter hvert har blitt, må det være naturlig at også andre enn grunneierne deltar i vedlikeholdskostnadene. Og at veien blir

gjort i bedre stand skulle vel de fleste være interessert i, selv de som ikke synes det er rett å koste på penger for å gjøre i stand den gamle smelteovnen.

Verdal Museum har på budsjettet for 1977 avsatt kr. 5.000,— til Malså-prosjektet. Dette kommer da trolig til å bli benyttet til innhentelse av opplysninger fra arkivene, og til utarbeidelse av en modell av gruveområdet. Denne modellen vil bli plassert på museet.

Helgådal idrettslag «stjal» til gjengjeld ideen med å arrangere fottur fra fru Evjen Hanssen. For å «fylle ut» programmet for Veresfestivalen fikk en ideen om å arrangere en fottur på lørdag. Etter som Helgådals-Nytt i fjor hadde en artikkel om Tveråholman, fant en det naturlig å legge fotturen dit denne gang. Men værgudene var ikke på vår side, og Harald Haugen gikk inn for å utsette turen. Helgene gikk utover sommeren, men den 19. september ble det gjort et nytt forsøk. Og da hadde visst værgudene angret seg bitterlig, for maken til godt septembervær som vi fikk oppleve den dagen, skal en lete lenge etter. 26 personer tok turen inn til Harald's fødested, og Harald selv gjennomførte i finfin form. Magnus Hallem lanserte da ideen om å få reist en bauta på denne gamle boplassen, der en kunne få med noen opplysninger om busettinga rundt århundreskifet, slik at vandringsmenn kan stoppe opp litt og tenke på de tider som var adskillig hardere enn våre. På årsmøtet til Helgådal i.l. ble så en komite bestående av Lasse Johnson sen., Ole J. Haugan og Leif Svartås valgt for å forsøke å sette denne ideen ut i livet neste sommer.

JO

Aspelin - Verdal A/S

POSTBOKS 122. 7651 VERDAL

Vi ønsker alle nye som gamle kunder velkommen til en økonomisk julehandel i vår NYETABLERTE forretning på Øra, i Jernbanegt.
KOLONIAL - GRILL OG DELIKATESSE

Steen Lavpris A/S avd. Øra

Innehaver: John Stræte
Våre tilbud gjelder også i vår forretning på Ørmelen v/broen.

TLF. 78 184, ØRMELEN — TLF. 79 441, AVD. ØRA
God parkering.

— VÅR ERFARING —
— DERES GARANTI —

A/S ALBERTSEN & DILLAN

CEMENTVAREFABRIKK
VERDAL — TLF. 78 803

A/L INNHERREDSMEIERIET

Verdal

V. RØNNING

ALT I KOLONIALVARER
7650 Verdal — Tlf. 78 153
Inneh. S. Sørli — Verdal

MATO

PØLSEMAKERI — KJØTT & FISK — DAGLIGVARER

S.MELVOLD

7650 Verdal

«Høysjøgauken» 10 år

Den 10. og siste «Høysjøgauk» ble arrangert under ufyselige vær- og føreforhold ved Statskoia på Høysjøen langfredag med forholdsvis liten deltagelse og uten den ekte og gode gaukstemningen, sammenlignet med tidligere glansår.

Men under Gaukballet på Lunheim var stemningen på topp, så det ble en verdig avslutning på «Høysjøgauken».

Seiersseremoni ved Vangstadvollen: Fra venstre bronsemedaljevinnerne Anna Kolstad og Olav Sagvold, gullmedaljørene Asbjørg Green og Magne Holmli og sølvmedaljevinnerne Mildrid Holmli og Erling Walleraunet.

Helgådalstrubaduren Lasse Johnson med sin tradisjonelle «Gaukvise»

Sverre «Katte Jørgen» Berg, Høysjøhanens far, med grankrans og blomster som takk for 10 års umenneskelig innsats på Høysjøen.

Høysjøhanene under avslutningsseremonien på Gaukballet. Fra venstre Rolf Norum (1969), Petter Green (1972), Odd Bjartan (1973) og Sverre Kolstad (1975). Hane Håkon Flyum (1968) var fraværende uten gyldig grunn.

Årets idrettsutøver

Ved opptellingen av stemmesedlene for 1976 viste det seg at det ble en frisk 17-årig gymnasiast som sanket flest stemmer. Karen Ingeborg Røe er navnet, et velkjent navn innen verdalsk idrett hennes unge alder til tross. Flere års målbevisst og intensiv trening ligger bak hennes mange gode prestasjoner i skisporet og terrengløypa. Hun er ikke stor av vekst, Karen Ingeborg, men hun er et overskuddsmenneske som gjennomfører et trenings- og konkurranseprogram som ville tatt pusten fra de fleste.

I likhet med i fjor ble Stein Wegar Rennemo den som gav vinneren hardest konkurranse. 2 fattige stemmer skilte i år. Godt mot, Stein Wegar, det går flere tog!

Stemmene fordelte seg slik:

Karen Ingeborg Røe	24
Stein Wegar Rennemo	22
Snorre Green	13
Anna Bjørgan	11
Ottleif Hallem	5
Dag Voll	3
Vinne & Ness fotballag	2
John Kvaal	1
Ingeborg Østerås	1
Steinar Olsen	1
Stein I. Sivertsen	1

— — —

Vi takker våre kolleger innen de 12 idrettslagene i Verdal som har avgitt sin stemme. Også i år ble det en del sedler som ikke kom tilbake, men det er vel noe en må regne med.

Til slutt vil vi gi den flotte og sympatiske idrettsjenta Karen Ingeborg Røe våre hjerteligste gratulasjoner for en velfortjent tittel «Årets idrettsutøver 1976».

— — —

Så over til Helgådals-Nytt's intervju med vinneren:

— Når begynte du med konkurranseidrett?

— Det var i 9-årsalderen mens vi bodde i Romsdalen. Snøforholdene var gode der, og lysløypa låg like i nærheten av heimen vår. I 1970 flyttet vi hit til Minsås, og til å begynne med da hadde jeg litt problemer med å hevde meg. Nivået var høyere her, dessuten hadde vi trasige snøvintre først på 70-tallet.

— Hva slags idrett har du drevet?

— Langrenn om vinteren, terrengløp og skogsløp om sommeren, noen få baneløp har jeg også deltatt i.

— Hvilken idrettsgren liker du best?

— Jeg trives best på skiene.

— Hvor mye og hvordan trener du?

— Nå trener jeg 6 ganger i uka. Etter at snøen kom blir det langkjøring på skiene og intervall på bena. Intervalltreninga varer fra 45 min. til 1 time, og lengden på hvert intervall varierer jeg fra 45 sek. til 4 min. I høst har jeg trent med rulleski i gym.-timene på skolen (Levanger gymnas). Jeg trener året rundt, men på forsommeren kun 3 ganger i uka.

— Hva anser du som din hitil største prestasjon i skiløypa?

— Stafettetappen min på Voss i 1975 er vel mitt beste løp i større sammenheng. Siste sesong er jeg best fornøyd med min 4.-plass i et uttagningsrenn i Trondheim, der jeg mistet en enda bedre plassering ved å komme 30 sek. for sent til starten.

— Hva er målet ditt for kommende sesong?

— Først og fremst å kvalifisere meg til NM, og så få til et godt løp der. Siste året var jeg slett ikke heldig under NM.

— Vil du anbefale andre ungdommer å drive idrett?

— Ja absolutt.

— Hva mener du er viktigst med idretten?

— Det er å få en sunn og frisk kropp og mange gode kamerater. Dessuten får en se seg om mye når en deltar i konkurranser.

«Ja, og så er det samholdet mellom gammel og ung», skyter pappa Jon inn, «det er alltid en egen atmosfære på arenaen. En opplever alltid den samme nervekrig og mystikk i forbindelse med valg av smøring og preparering av skiene, og det i like stor grad på det lokale plan som i større renn. Den som aldri har opplevd dette miljøet har gått glipp av mye.»

— Har støtten foreldrene dine har gitt deg hatt betydning for dine prestasjoner?

— Ja, uten tvil. De har alltid kjørt meg til trening og konkurranser og hjulpet til på alle måter. Uten deres medvirkning hadde jeg nok ikke gått slik inn for idretten, selv om jeg sannsynligvis hadde deltatt i idrett likevel.

Forretningsbanken A/S

SPORTSFOLK...

Vi ønsker Dem velkommen til distriktets største forretning med et godt utvalg i utstyr og tilbehør til de forskjellige idrettsgrener.

BESØK OSS — DET LØNNER SEG ALLTID

MAT-RABATTEN A/S MED SINE 504 HYLLEMETER VELLFYLTE MED FRISKE NYE VARER FRA KJENTE LEVERANDØRER, STÅR IDAG FRAM SOM EN TOPP MODERNE BUTIKK PÅ ØRMELEN I VERDAL FLERE OG FLERE KUNDER INNSER FORDELER VED Å GJØRE SINE INNKJØP I MAT-RABATTEN A/S.

De laveste matpriser

mat-rabatten a/s

TORBJØRN GRANDE

BYGGMESTER

Tlf. 78 612 og 78 142 — Verdal

NYBYGG OG REPARASJONER UTFØRES FAGMESSIG

Glimt fra idrettslivet

Vinneren av Veres-sjøen Rundt 1976, Snorre Green, får en velfortjent klem av kransflickan Evy Anita Sisselvold.

Egil Green i velkjent positur. Fra Veresløpet.

GAVEARTIKLER

— KIOSK

BRØDRENE HAUGEN A/S

ØRMELENSENTERET — 7650 VERDAL

Helgådal i.l.'s seirende lag i Fjellrosastafetten. Fra v.: Stein Sagvold, Snorre Green, Per Leirset og Sturla Green.

Prisvinnere innen Helgådal i.l. 1976

Magne Holmli fikk Fotballkruset

Egil Green med Skiavdelingens ærespris.

Per Storholmen med Fotball-avdelingens ærespris.

MASKINSENTRET

MEKANISK VERKSTED MED KRANDRIFT

Avdelinger: Verdalskrana og Krantjeneste.

Startet 1962 av Kjellrun og Idar Bakken fra Helgådalen, vil med dette ønske alle sine sambygdinger en **GOD JUL** og **GODT NYTTÅR.**

Med Ole i Flyktningerennet

av Håvard Elnes

Tåka ligg tung og tjukk over Muruhatten da det første streif av dagslys trenger seg fram mellom hyttene til Alma Storaunet. Det er tidlig på morgenen søndag 28. mars, dagen da Flyktningerennet skal avsluttes med «Herreloppet» fra Nordli til Gäddede.

Bare i «Sagvoldhytta» er det livstegn, det er Ole som er oppe. Han har allerede vært ute og analysert snøforholdene, luktet på en del klistertuber og roet seg ned med at dagens resept er grei.

Nå sitter han og stirrer ut gjennom vindusruta i hytta, drikker en sterk kopp kaffe for å få de siste restene av morgentrettheten ut av kroppen. Blikket prøver forgjeves å fange konturene av de mektige åsene og fjellene i bakgrunnen, som er dekket av lave skyer, der regn og sludd utsiles og piskes mot ruta av noen hastige vinddrag.

Fram for han på bordet ligger medaljen til Olav fra gårdsdagens løp. «I Flyktnings spår för frihet och fred» står det på baksiden av den. Tankene til Ole går i slike stunder tilbake i tiden, til den gang grunnlaget ble lagt for dagens løp, den gang det var dødsens slit og alvor forbundet med å krysse grensa til grannelandet. Egentlig burde både Olav og han og mange til fått en «Flyktningmedalje» for sin innsats i krigsåra, men tilfredsheten over hver gjennomført tur i «ulovlig» ærend inn til Svenskegrensa i mang ei uværsnatt var langs større enn medaljer og ære. Det var den gang da han var sterk og seig som dagens Flyktningeløpere.

Snorre Green tok både Innsatspokalen og Skifatet.

Krigens år med flyktningtransport i heimfjella hadde mange ganger vært like hard og spennende som Flyktningerennets tvekamper, det var han sikker på, men både Olav og han visste at fred ikke kunne oppnås uten frihet, og begge var villige til å ofre alt om nødvendig. Derfor er det noe helt spesielt å få oppleve dette løpet år etter år, et minneløp som er trukket opp i det spor han og mange andre har lagt grunnlaget for. Han vet at det også for Olav er en spesiell opplevelse å få delta og krysse grensa i fredelig kappestrid.

Fredelig ja, han må smile med seg selv når han tenker på dramaet i nedkjøringa fra Muruhatten i fjor, da Olav ble nedkjørt av stor-svensken med «krumm»-nesen og til slutt havnet i ei mølje av svensker og nordmenn, innstokket av glassfiberski og staver av alle merker, men etter ei internasjonal glose kom han seg opp, og på «Kneisselgli» kjørte han fra argsinte svensker inn mot mål som nest beste nordmann i sin klasse og en hederlig plassering. Han hus-

ker godt at Olav ble omringet av sine konkurrenter fra andre siden av Kjølen etter målpasseringen, de ville høre hva denne «arriga nordmannen» hadde «vallat sina skidor med»! Da smilte han bredt, Ole, for han visste at flere timers smøring og forberedelser hadde gitt resultater.

Også i år hadde det vært dramatikk under vegs da Olav og de andre veteranene hadde gjort opp sitt mellomværende. Det skjer alltid noe når Olav er med ute i sporet, en opplevelse er det alltid å følge han, for tross sine snart 60 år satser han alt og mer til. Og i går ble han igjen nest beste nordmann med en hederlig 14. plass etter en hard kamp på skistadion med svenske konkurrenter. Prestasjonen var så god at den kvalifiserte han til en tur til kyrkjan i Gäddede på prisutdelingen, men Olav valgte å koble av etter løpet i lag med resten av gjengen fra Helgådalen, som i løpet av dagen hadde inntatt i Alma's hytte.

— — —

Hyggelig var det også at Alma Storaunet hadde kommet nedom hyttene for å slå av en prat og gratulere med innsatsen. Det var noe trivelig og godmodig over Alma, ei kvinne som bar preg av sin livsform som var formet i nær kontakt med skogen og fjellet. Hun fortalte, noe han forøvrig visste, at hun hver vinter drev snarefangst, og at forholdene i år hadde vært ekstra dårlige og utbyttet magert.

I flere år har Alma vært vertinne for skiløperne fra Helgådalen, og så lenge det deltar helgådalsløpere i Flyktningerennet, vil ønsket om å få losji i hennes hytter være til stede.

Nå begynner det å bli liv i flere hytter, og etter en liten inspeksjonstur ut for å forvisse seg om at forholdene er uforandret, finner han resten av gjengen oppe av sengene. Den hektiske og litt nervøse stemningen like før starten kan ikke beskrives, den må oppleves. Luften er stram av lukt fra te og egg, fra gasslamper og klister. Sterk lukt av kamferolje og thermal stråler fra innsmurte lår og legger. En mengde av tips og gode råd; om temperaturforandringen i Muruhatten, om lengde og tykkelse av klisteret under skiene, alt i et virvar mens en hardtrampet sti fører til hyttas utedo, der fjelluften er parfymert med ei lukt som fratar en stakkar konsentrasjonsevnen for en stakket stund.

Den eneste som bevarer roen er han «Stor-Per». Lenge før han har tenkt på å forlate køya, har Stein og Snorre prøvd skiene både lenge og vel, under intens medvirkning av Ole og Olav. Olav smiler bredt mellom de verste bygene av regn og sludd og mener dette er føre for han Snorre, mens han retter blikket opp mot hyttene litt lenger overfor vegen, der Leksdalsgjengen holder på og prøver skiene, og mener de er uheldige med været, de som går Flyktningerennet bare for turen — — —.

Bak starttauet på Laksjøen befinner det seg i år som tidligere mange sterke og gode langrennsløpere. Ole har tatt oppstilling på linje med «reserne». Han vet at i flokken som venter utålmodig på startskuddet befinner både Pål Tyldum, Janne Halvarsson, Melcher Risberg seg i lag med helgådalsløperne og mange til, og ikke å forglemme Stein Sivertsen og «Gaundalingen».

Startskuddet går og flokken setter seg i bevegelse. Det er et fantastisk syn når flere hundre veltrente løpere lett og elegant glir oppover de slakke liene ovenfor riksveien med kurs for Kvelia.

Ved foten av Muruhatten er Ole og Olav på plass med oppvarmet klistertube, gasslamper i full beredskap og med oppstablede plastbegre med vørterøl i snøskavlen langs løypa, alt dette til beste for slitne helgådalsløpere som forhåpentligvis snart vil dukke opp nede ved skogbrynet. Under kjøreturen fra Laksjøen er både sjanser og muligheter diskutert og analysert nesten til det fullkomne.

Plutselig blir det liv i tilskuermassen langs løypa, og til syne kommer skikongen Pål Tyldum. Fra dette øyeblikk glemmer Ole sin tiltenkte oppgave helt, for like bak Tyldum befinner både Snorre og «Gaundalingen» seg. At Stein er i ferd med å kjempe seg opp i ryggen av denne puljen oppfatter han først etter at Stein er passert. I de hektiske omgivelser han bokstaveligtalt befinner seg, registrerer han sakte men sikkert at det utrolige har skjedd: to løpere fra Helgådal kjemper i teten i Flyktningerennet, og det like til i Muruhatten. Det hører med til historien at Snorre gikk helt opp på andreplass på toppen av «Hatten».

Ole og Olav husker svært lite av turen fra løypa og ned til riksveien. Harald Sagvold, som var sjåfør, har fortalt at av praktiske grunner var alle plassert i framsetet på bilen under turen til Gäddede, bilen hadde bare to dører, og det måtte ikke bli noen heft da de kom fram til skistadion.

I Gäddede stormet de to nordmennene alle sperringer rundt skistadion til stor fortvilelse for pliktoppfyllende svenske vaktmannskaper.

Stemningen og spenningen på stadion blir fort innsugd. Den svenske speakeren forteller at 500 meter fra mål leder Pål Tyldum, men bak er det uhyre jevnt med en pulje på 6-7 løpere som ledes av Janne Halvarsson. Tyl-

dum vinner oppskriftmessig, mens Halvarsson sikrer seg 2. plass foran Per M. Sirås. Og like bak der, helt utrolig, dukker Snorre opp og utkjemper et drabelig spurtoppgjør med Jan Kvalbukt, Steinar Gaundal og Melcher Risberg. Han taper 4. plassen til Kvalbukt, men kaster seg dødssliten foran Gaundal og Risberg og sikrer seg 5. plassen i Flyktningerennet 1976. Den største prestasjon noen skiløper fra Helgådalen har utført i sporet.

At Stein kom inn på en meget hederlig 14. plass i dette selskapet, kun drøye minuttet bak Halvarsson på 2. plass og foran mange sterke og gode løpere, var også nesten utrolig. Da dessuten Per og Sturla fulgte opp med finfine plasseringer, var det ikke noe rart at Ole uttrykte at dette var den største dagen i Helgådalens historie. Og det sier ikke så lite.

La oss avslutte beretningen fra denne uforglemmelige søndagen i Gäddede med å gjengi et avisutklipp fra Oslo-avisen «Aftenposten»:

Tyldum vant Flyktningeløpet. Gäddede, Sverige, 28. mars (AP)

Veteranen Pål Tyldum gav Norge en sikker seier i det 39 kilometer lange Flyktningeløpet, som gikk under vanskelige forhold i Gäddede.

Resultater:

1.	Pål Tyldum, Norge	2.12,26
2.	Janne Halvarsson, Sverige	2.13,07
3.	Per M. Sirås, Norge	2.13,10
4.	Jon Kvalbukt, Norge	2.13,15
5.	Snorre Green, Norge	2.13,16

Humor i gamle dager

Aneus Helmo var kjent for å være kjapp i replikken. En gang kom han til Vest-Grunnan hvor de drev og restaurerte låven. Han kom da med følgende bemerkning:

— Jasså di heill på å forandre på Grunnlåven karra.

Hos oss gjør de alltid et godt kjøp enten det er

RENAULT - COLT personbiler

M.A.N. lastebiler

GODE BRUKTBILER

SUZUKI mopeder og motorsykkel

GLOBE campingvogner

WINNA snøscooter

EGET VERKSTED OG DELELAGER

A/S AUTO

INDUSTRIOMRÅDET TLF. 79 311 VERDAL

VISBORG AUTO

AUTORISERT BILVERKSTED

SALG OG SERVICE

Bensin og olje

DATSUN FORHANDLER

Innehaver I. Bengtsen

Telefon 70 629 — Bankgiro 4440.06.00225

HG HolmenGården SKO & TEKSTIL A/S

Spesialforretning i SKO og TEKSTIL

Styrer og komiteer innen Helgådal idrettslag driftsåret 1977

HOVEDSTYRE:

Formann: Johannes Overmo.
Nestformann: Jon Berg.
Sekretær: Sigbjørn Ottermo.
Kasserer: John Storholmen.
Styremedl.: Bjarne Haugan.
Varamenn: Egil Green. Arnold Kjesbu, Sissel Kjesbu.

FOTBALLSTYRE

Formann: Tore Holmli.
Nestformann John Olav Indahl.
Sekretær: Oddvar Lyng.
Kasserer: Jon Overmo.
Styremedl.: Sturla Green.
Varamenn: Brynjar Aksnes, Bjarne Haugan, Svein O. Granheim.

Oppmenn:

A: Jon Overmo.
B: Jon Berg.
Jun.: Oddvar Lyng.
Gutter: Asbjørn Leirset + Tom Rune Bakken.
Smågut.: Erling Rygg.
Lilleputt: Per Leif Eklo.

UK senior:

Magne Kjesbu, sjef + trener + lagkaptein.

UK gutter:

Asbjørn Leirset, Tom Rune Bakken, Alf Ward.

FRIIDRETTSSTYRE:

Formann: Severin Lillegård.
Nestformann: Alf Julnes.
Sekretær: Magner Haugan.
Kasserer: Per Sverre Green.
Styremedl.: Gunnhild Leirset.
Varamenn: Stein Sagvold, Leif Svartås, Odd Bjartan.

SKISTYRE:
(valgt på halvårsmøtet)

Formann: Magnus Julnes.
Nestformann: Håvard Elnes.
Sekretær: Åsmund Leirset.
Kasserer: Leif Rotmo.
Styremedl.: Tor Bjartan.
Varamenn: Per Leirset, Ivar Kjesbu, Pål Holmli.
Oppmann: Egil Green.
Løypesjef: Magnar Bakken.

KOMITEER:

Hervolkomite:

Formann: Egil Green.
Medl.: Asbjørn Leirset, Magne Bengtson John Tosteigan, Bjørn Skoknes, Odd Bjartan, Knut Green.
Varamenn: Arnold Kjesbu, Severin Lillegård.

Vårlonkkomite:

Formann: Johs. Overmo.
Medl.: Bjørn Skoknes, Per Leirset.
Varamenn: Pål Holmli, Magnar Bakken.

Lysløypekomiteer:

a. Bjartan: Tor Bjartan, form. Jan Nymoen, Odd Bjartan, Knut Green, Steinar Helgås.
b. Bjørstad: Olav Sagvold, form. Jon Haugan, Ole Sagvold.

Veres-sjøen Rundt-komite:

Jon Overmo, formann, Alf Åkervold, Sverre Berg.
Varamenn: Kjell Bjartan, Johs. Overmo, Torgeir Bakken.
Løypesjef: Bernhard Olsen.

Byggekomite klubbhus:

Jon Overmo, formann, Snorre Green, Magner Haugan.

Vasskomite:

Pål Holmli, formann, Einar Holmli, Magne Kjesbu.

Restaureringskomite Tin:

Håvard Elnes, formann, Lasse Johnson, Johs. Overmo, Snorre Green, Alf Åkervold.

Helgådals-Nytt

Redaksjonskomite:
Lasse Johnson, Arnt Kjesbu, Hans Rotmo, Johs. Overmo, Håvard Elnes.
Teknisk komite:
Brynjar Aksnes, Odd Bjartan, Einar Holmli.

VERDAL KOMMUNE

ønsker alle lesere av Helgådals-Nytt og innbyggere for øvrig i Verdal en riktig God Jul og et Godt Nyttår

Underholdningskomite:
Inger Holmli, leder, Gudny Hallager, Jorunn Green.

Grasbanen Elneshøgda:
Magne Kjesbu, sjef, Per Leirset, Ivar Kjesbu.

Valgkomite:
Pål Holmli, formann, Åsmund Leirset, Per Leirset.

Grendemenn:
Øvre Helgådal: Torgeir Bakken.
Bjartan: Arnstein Nymoen.
Elnes: Ole J. Haugan.
Elneshøgda: Ola Berg.
Nordkleiva: Melvin Nessemo.
Bjørstadhøgda: Ove Morten Haugan.
Ulvilla: John Olav Indahl.

Billettører:
Leif Svartås, Odd Bjartan, Jan Nymoen, Knut Green, Steinar Helgås, Gunnar Grunnmo, Theodor Nessemo, Egil Green.

Utsendinger:
Til Skikretstinget: Magnus Julnes og Egil Green.
Varamann: Olav Sagvold.
Til Fotballkretstinget: Tore Holmli, Jon Overmo, Ketil Sagvold.
Varamenn: Brynjar Aksnes, Trond Svartås.

Festsjefer:
Brynjar Aksnes, Jon Overmo.

Revisorer:
Ivar Bjartan, Kjell Bjartan.

Tveråholm-komite:
Lasse Johnson, Ole J. Haugan, Leif Svartås.

GRØDEM & DYRSETH A/S
BILFORRETNING - VERKSTED - SERVICE - KRANBIL
SAAB SCANIA
AVDELING VERDAL
Telefon: Sentralbord 78 107

GODT UTVALG I GAVEARTIKLER
BRUKSKUNST — HUSFLID — GARN
Verdal STUA
BJØRG MUSUM
Tlf. (076) 78 594 - 7650 VERDAL

Et 75-årsminne

Fra Innherreds folkeblad
25/7 1901
Av Ingvald Tronsmo

Tirsdag i Middagstiden udbrød Skogbrand i Aasenmarka ovenfor Kjesbuvandet. Ilden havde antagelig i den friske Søndenvind som blæste, udbred sig med hurtighed, for man kunde her fra Stedet i 1 Tiden se en stor Røgsøyle stige tilveirs fra Brandstedet. Hjelpemandskab udsendtes straks baade fra Vuku og Leksdalen, ligesom 50 Mand Kavalleri fra Rindleiret red opover til Brandstedet.

Det saa ud Tirsdag Aften som om Vinden skulde være i Aftagende, og det fortælles ogsaa at Ilden var begrænset, men igaar Eftermidag saaes en vældig Røg atter at stige op. Ved at telefonere til Vuku fik vi den Beskjed, at Ilden rasede værre end før. Det var i gaar Eftermiddag blevet sendt Ekspres ned i Bygden efter mere Folk og en hel Del havde reist opover.

Det skal være brændt et stort Areal, men ingen stor værdifuld Skog skal være gaaet med endnu, det skal fordetmeste være Smaaskog og Lyng, men saa tørt som det er i Fjeldet, er det vist ingen let Sag at slukke, saa det er ikke godt at sige, hvordan det vil gaa.

Foruden at en Del af Aasenskogen, hvor Ilden opstod, har brænt, skal også en Del af Klukenmarken samt adskillig af Statsalmenningen deroppe ha brænt, ligesaa Bynamarken igaaraftes skulde være haart truet. De Efterretninger vi i dag har mottaget om Branden lyder, at man i nat er bleven Herre over Ilden. Dog er det ikke godt at forudsige hvordan det vil gaa udover Dagen, især hvis der idag som de to forudgaaende Dage sætter an med stærk Søndenvind.

Branden skal være foraarsaget af et Par Slottefolk. Konen havde begaaet den uforsiktighed, at tænde op ved Siden af en Høstak, for at koge Kaffe, og medens hun var borte i en Bæk for at fylde Vand på Kaffekjelen havde Høstakken taget Varme.

SPORT
Jakt — Fisk — Fritid
KJELL NORUM
Telefon 78 630 VERDAL

Byggmester Trygve Kolstad
Tlf. 78 469 — VERDAL
VERDAL

Gunnar Heir jr.
DAGLIGVARER
Komm. Norsk Tipping
STIKLESTAD
Tlf. 78 134

Asbjørn Røstad
MASKINENTREPRENØR
Telefon 78 328
AUT. ENTREPRENØR MEDL. AV M.E.F.

Gammel og ny tid

Eit eldre ektepar sit der, føler seg så utslitt og klar. Vi kaller dei eldre, for gammel er så trist. Dei føler seg utafor og var. Helgådal idrettslag retta på det, med arrangement fra fjorten til åtti år. Slik at dei eldre ein sjanse skull få, ikkje berre for å delta, men og for å sjå på.

Det var tur til Tveråholman, «Veres-sjøen Rundt», med hopp, sprett og spring til dametrim.

Dei eldre kom der med bøyet rygg, men med eit lunt smil, der dei møter unggjenta og guten så skjønn og fin.

Dei føler seg med eitt lettare til sinns og går med kjappare

HELMO-VISA

Denne visa vart til for omlag 100 år sidan.

Plassen Helmomoen låg vestpå Helmoflata. Der budde Gunnbjørn Johannessen og kona Ingeborg Arntsdatter. Sønene deres, Arnt, Johan, og Anneus, var kjent for den fine sangstemmen sin.

Tvers over dalen, ved innfallsporten til Skjækerdalen, ligg gården Åkran. Yngstebarnet til Ole Pedersen og Ingeborg Olsdatter het Elen og var født i 1852. Henne var han Johan Gunnbjørnsen blitt glad i. Men Amor skyt så ofte sine piler på kryss og tvers, den som elskes føler ingenting for den som elsker. Slik også her. Den som fikk hjartet hennes Elen til å slå fortar var ein gut øst for Skjækra, Anders Andersen Skjækermoen.

Og så ein sommerkveld fekk han Johan grei beskjed av hu Elen om berre å kaste drømman sin på dør, mellom dem to kom det aldri til å bli noe. Og dermed rasa verda sammen for han Johan. Og denne sommerkvelden som kunna ha verri så vakker om han berre ha fått den han var så glad i, det einaste mennesket som betydde noe for han. Da skulle ingen oppgave ha verri for stor, ein sunn og frisk ungdom som han var. Nu virka alt håpløst, han såg inga meining med livet lenger.

Det er ingenting som grip så djupt inn i sinnet til eit menneske som kjærlighetssorga. Det vart mang søvnllause netter på han Johan etterpå, og det vart ei vise av det.

Visa er gjenfunni i avdøde lærar Peder Brønstad's annaler. Tona er foreløpig ukjent.

MIN SORG

Hvad hjelper at jeg er begavet
har sunde lemmer og forstand
Hvad hjelper at jeg haver faret
omkring, endog i fremmed land
Hvad hjelper at jeg gikk på skolen
i mine beste ungdomsår.
Jeg må dog vandre om i skogen
og felde mang en modig tår.

I mine beste år og dage
mig sorgen trykker skammelig
Jeg kun av sorgens kalk må tage
og drikke ut rett jammerlig
Min glede er nu plat forsvunden
jeg finner den visst aldrig mer
Gid livets fred var snart utrunden
thi kun mot graven jeg nu ser.

Du skal ei sørge, min venninde
Kast sorgen bort! jeg beder dig
lad aldrig mere tårer rinde
på dine kinder kun for mig.
Slet ingen nu kan det forandre
undtagen den som livet gav.
Du skal nu kun til glede vandre,
Jeg ønsker heldst at nå min grav.

Du har ei årsag til at græde
min kjære ven jeg beder her
Du burde heller lovsang kvæde
thi du kan få den du har kjær
Og dette er den største gave
du her i verden finde kan
Du intet kjærere kan have
end få en god og kjærlig mann.

Jeg derimot er at beklage
som vandre må alene her
i alle mine levedage
thi jeg har tabt min ven så kjær
Nu jeg ei mere nogen finder
som mig vil trøste i min nød
Min gledessol bak åsen svinder
og bliver borte til min død.

Nu bitre tårer øiet væder
det som fra før jo var så glad
Nu kun min sørgesang jeg kvæder
og gremmelsen er nu min nød
Nu kan jeg aldri mere blive
ret lykkelig i verden her
Nu kan jeg aldri mere ile
til dig, min ven, som var mig kjær.

---

trinn. For slik har dei sjølv vori ein gong.

Om mykje er forandra så minnes dei si eiga ungdomstid. Dei blir med eitt opplagt og glad, fordi dei har kvarandre, og dei har i dei unge fått vener og god kontakt.

Ma — —

Survens siste sledeseiltur!

Søren Sørensens søn, Surven, søstrene Siri samt Sara, seilte søndag som vanlig sin sledeseiltur sønnenom Sørengets sydligste skigardsspiss.

Sønnavinden suste særlig sterk, sola skein Surven sini synet. Surven styrte sine søstres slede. Sleden sank så snøspruten slo søstrenes søte snute slik som sjøens salte skumsprøyt slårsin skutes seilers syn. Sleden suste så, sikkert styrte Surven, — siste sving seg sleden saknet, så sa Surven stopp.

Så snudde surven sine søstres slede. Styrestangen sattes så som skipets stormast settes skal. Siden søkte Surven sikre seg sin søster Siris silkeskjørt som seil.

Stormen suste serlig sterk. Siris silkeskjørt seg som storseil spente — sleden suste samme spor som sist. Siden solgte Surven sine søstres slede. Så slapp Siris silkeskjørt som seil seg siden stramme, samt Survens styrestangsom stormast stå. Snipp snapp, snute, slik sluttet Survens søstres siste søndags-slede-seiltur.

S. Østgård.

Gamle avisutklipp

Innherreds Folkeblad
den 4/7 1901:

Referat fra Forhandlingerne i Værdalens Herredstyremøte den 27de Juni 1901:

Sag 15. Refereredes Skr. av 26-6 d. A. fra Værdalens Byggekomite med Forestilling om endel Udbedringer, der maa udføres ved Ørens Skole til et samlet Beløp Kr. 40,00. Enst. Besl.

Byggekomiteen anmodes om at udføre det paapegede ved Ørens Skole, hvortil bevilges Kr. 40,00. (Andre tider dengang!)

— — —

3/2 1902:

Værdalens Herredstyre, Møde 27de Januar.

Angaaende Amtsingeniørens Forslag om Ansættelse af faste Veiarbeidere udtaler Herredstyre sig enig i at denne Vedligeholdelsesmaade maa ansees heldig for stærkt trafikert Vei, men tror samtidig at Trafikken paa Værdalens Veie ikke er saa betydelig, at de skulde fordre saadan Vedligeholdelesesmaade og kan for Tiden ikke tilraades, at der ansættes faste Veiarbeidere.

— — —

8/12 1902:

Licitation over Veiparcellen Helgaadalen — Væren afholdes paa Skjækerfossen Tirsdag den 2. ds. Efter Forlydende blev der gjort Bud paa hele Strækningen samlet med en Sum af ca. 13,000 Kroner. Derefter opbødes mindre Parceller af Linjen med det Resultat at Anbudssummen gik ned til ca. 11,000 Kroner. Det skulde dels være Værdalsbruget og dels Bønder oppe i Dalen som var Anbydere. Som man ved er før bevilget til Værenveien Kr. 10,000. Det blir efter dette i det høieste kun Spørgsmaal om yderligere et Par Tusende Kroner. Der er saaledes al Udsigt til at Sagen kan gaa igjennom naar det lykkedes at faa Summen saapass ned. Her er jo lidet om Penge, men det kan alikevel neppe gaa an at lade Sagen falde naar man er kommet Afgjørelsen saapass nær.

— — —

Henrik Holmen var den første hoppløper i Værdalen som ikke brukte stav. Folk var veldig imponert over en slik dumdristighet. Før hadde hoppløperne en lang stav.

Holmen reiste til Amerika for ca. 80 år siden. Det var flere gode langrennsløpere. I et skirenn i Vinne kom det en fremmedkar og slo nestemann med mange minutter. Den høgreiste, senesterke karen som gikk forbi bygdekarene i løypa viste seg å være den unge skogforvalteren på Værdalsbruket, Morten Moe fra Østerdalen. Og om kvelden var det stor fest på Øra, med musikk av Indahl og Arnt Holmen og tale av lærer Olsen.

Dette i Verdalingen for år 1947.

Fjellheim, d. 15/11 1976.

Med hilsen

Ingvald Tronsmo, Vera.

Fraa min Barndom

Den Tid jeg gik i Hjemmets Dale
Med Smil om Barnkinden rød
Jeg drømte mig i Lykkens Sale
Og kjendte ingen Sorg og Nød

Jeg Himlens blanke Sol saa skinne
Og majestetisk gaa sin Gang
Jeg Fæet saa paa Marken trine
Og hørte deres Bjælders Klang

Jeg var saa glad som Fugl i Skove
Der flyver ifra Træ til Træ
Sin Skabermand med Tak at love
Til Natten bringer Ly og Læ

Den skjønne Tid ei mer jeg finder
Saalænge jeg paa Jorden gaar
Dog skal mig følge disse Minder
Fraa Barndoms skjønne, kjære Vaar

Peder O. Mæhlen.

HELGÅDALS-NYTT's PREMIEKRYSSORD

i fjor ble en heller vanskelig nøtt som satte store krav til løserens lokalkunnskaper.

Det var to mann som klarte det, og dermed besluttet redaksjonskomiteen å dele ut premie til begge. Dermed ble det 1 eske snus til

GUTTORM KOLSTAD
og MELVIN NESSEMO.

Vi gratulerer!